

Repertoriul jurisprudenței

CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL
DOMNUL GERARD HOGAN
prezentate la 7 mai 2020¹

Cauza C-594/18 P

**Republica Austria
împotriva**

Comisiei Europene

„Recurs – Ajutoare de stat – Ajutoare planificate de Regatul Unit în sprijinul centralei nucleare Hinkley Point C – Contract pe diferență, acord cu secretarul de stat și garanție pentru credite – Decizie prin care ajutorul este declarat compatibil cu piața internă – Obiectiv de interes public – Ajutor pentru investiții – Ajutor de exploatare – Articolul 107 alineatul (3) litera (c) TFUE – Articolul 194 alineatul (2) TFUE – Articolul 106a alineatul (3) din Tratatul Euratom – Promovarea energiei nucleare – Comunicarea privind garanțiile”

I. Introducere

1. Prezenta cauză poate fi descrisă ca latura juridică a unei dispute între statele membre care sunt în favoarea energiei nucleare și cele care se opun acesteia. Ambele părți susțin că își urmăresc obiectivele în vederea protejării mediului². În miezul problemei se află întrebarea fundamentală dacă construcția unei centrale nucleare poate face obiectul unui ajutor de stat aprobat de Comisia Europeană în sensul articolului 107 alineatul (3) litera (c) TFUE. Aceasta este probabil cea mai importantă întrebare formulată în prezentul recurs împotriva unei hotărâri a Tribunalului pronunțată la 12 iulie 2018 în cauza Republica Austria/Comisia³ (denumită în continuare „hotărârea atacată”).

2. În hotărârea respectivă, Tribunalul a respins acțiunea în anulare introdusă de Republica Austria pentru contestarea validității Deciziei (UE) 2015/658 a Comisiei din 8 octombrie 2014⁴ (denumită în continuare „decizia în litigiu”). Respectiva decizie se referă la furnizarea de sprijin financiar de către Regatul Unit pentru construirea centralei nucleare Hinkley Point C pe coasta de sud-est a Angliei. După cum se poate preconiza, atât detaliile deciziei în litigiu, cât și ale hotărârii atacate sunt complexe: este elocvent simplul fapt că hotărârea Tribunalului cuprinde aproximativ 736 de puncte.

1 Limba originală: engleza.

2 A se vedea de asemenea Ordonanța din 10 octombrie 2017, Greenpeace Energy/Comisia (C-640/16 P, nepublicată, EU:C:2017:752), și Comunicarea ACCC/C/2015/128 către Comitetul pentru controlul conformității al Convenției de la Aarhus, care se ocupă de acces la proceduri administrative sau judiciare pentru a contesta acte și omisiuni ale persoanelor private și ale autorităților publice care contravin dispozițiilor dreptului său național referitoare la mediu [articolul 9 alineatul (3) din Convenția privind accesul la informație, participarea publicului la luarea deciziei și accesul la justiție în probleme de mediu, adoptată la Aarhus, Danemarca, la 25 iunie 1998]. Ambele proceduri se referă la ajutoarele de stat pentru proiectul Hinkley Point C și „fiecare în felul său, atestă opoziția aprigă cu care se confruntă proiectul.

3 Hotărârea din 12 iulie 2018 (T-356/15, EU:T:2018:439).

4 Decizia Comisiei privind ajutorul de stat SA.34947 (2013/C) (ex 2013/N) pe care Regatul Unit intenționează să îl pună în aplicare pentru sprijin în favoarea centralei nucleare Hinkley Point C (JO 2015, L 109, p. 44).

3. Cu toate acestea, astfel cum am arătat deja, în miezul acestui recurs introdus de Republica Austria se află afirmația acestui stat că, întrucât Austria (și, de altfel, alte câteva state membre), se opun cu fermitate construcției de centrale nucleare, acordarea de ajutor pentru astfel de proiecte de către alte state membre care sprijină energia nucleară este exclusă în mod expres sau implicit de diferitele tratate care guvernează Uniunea Europeană (inclusiv Tratatul Euratom). În ceea ce privește Regatul Unit (care a intervenit în sprijinul deciziei în litigiu), acesta a susținut că are dreptul să își aleagă propria politică energetică, inclusiv dreptul de a alege „diferite surse de energie și structur[a] general[ă] a aprovizionării sale cu energie”, în modalitatea recunoscută la articolul 194 alineatul (2) al doilea paragraf TFUE.

4. Curtea nu a avut decât rareori ocazia să se pronunțe cu privire la aplicarea corectă a articolului 107 alineatul (3) litera (c) TFUE, o dispoziție asupra căreia Tribunalul și-a dezvoltat de-a lungul anilor jurisprudența. Printre problemele ridicate în prezentul recurs, Curtea este solicitată să se pronunțe asupra faptului dacă ajutoarele de stat trebuie să îndeplinească obiective specifice pentru a fi compatibile cu piața comună potrivit articolului 107 alineatul (3) litera (c) TFUE și, în caz afirmativ, care sunt acestea. În plus, va avea ocazia de a analiza dacă la o evaluare a ajutorului de stat pentru o activitate reglementată de Tratatul Euratom trebuie luate în considerare și alte obiective ale Uniunii, astfel cum sunt menționate în TUE și în TFUE, în speță protecția mediului.

II. Cadrul juridic

5. Articolul 107 alineatul (3) litera (c) TFUE, articolul 192 alineatul (2) litera (c) TFUE, articolul 194 alineatul (2) TFUE, precum și articolul 1 din Tratatul Euratom, articolul 2 din Tratatul Euratom, articolul 106a alineatul (3) din Tratatul Euratom și articolul 192 primul paragraf din Tratatul Euratom sunt dispozițiile de drept primar care formează cadrul juridic al prezentului recurs.

6. Articolul 1 litera (c) din Regulamentul (UE) 2015/1589 al Consiliului din 13 iulie 2015 de stabilire a normelor de aplicare a articolului 108 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene⁵ conține următoarea definiție:

„«ajutor nou» înseamnă orice ajutor, respectiv orice schemă de ajutor și orice ajutor individual care nu este ajutor existent, inclusiv modificările ajutoarelor existente;”

7. Articolul 4 din Regulamentul (CE) nr. 794/2004 al Comisiei din 21 aprilie 2004 de punere în aplicare a Regulamentului (CE) nr. 659/1999⁶ prevede următoarele:

„(1) În sensul articolului 1 litera (c) din Regulamentul (CE) nr. 659/1999, o modificare a unui ajutor existent înseamnă orice schimbare, alta decât modificările de natură pur formală sau administrativă care nu pot afecta evaluarea compatibilității măsurii de ajutor cu piața comună. Cu toate acestea, o creștere a bugetului inițial al unei scheme de ajutor existente cu până la 20 % nu se consideră o modificare a ajutorului existent.

(2) Următoarele modificări ale ajutorului existent se notifică prin intermediul formularului de notificare simplificat prevăzut la anexa II:

- (a) creșterile bugetului unei scheme de ajutor autorizate care depășesc 20 %;
- (b) prelungirea, cu până la șase ani, a unei scheme de ajutor existente autorizate, cu sau fără o creștere a bugetului;

5 JO 2015, L 248, p. 9, anterior Regulamentul (CE) nr. 659/1999 al Consiliului din 22 martie 1999 de stabilire a normelor de aplicare a articolului 93 din Tratatul CE (JO 1999, L 83, p. 1, Ediție specială, 08/vol. 1, p. 41).

6 JO 2004, L140, p. 1, Ediție specială, 08/vol. 2, p. 42.

- (c) adoptarea unor criterii mai stricte de aplicare a unei scheme de ajutor autorizate, reducerea intensității ajutorului sau reducerea cheltuielilor eligibile.

[...]

(3) Procedura de notificare simplificată nu se folosește pentru notificarea modificărilor aduse schemelor de ajutor pentru care statele membre nu au prezentat rapoarte anuale [...].”

8. Punctul 3.2 din Comunicarea Comisiei cu privire la aplicarea articolelor 87 și 88 din Tratatul CE privind ajutoarele de stat sub formă de garanții⁷ (denumită în continuare „Comunicarea privind garanțiile”) prevede următoarele:

„În ceea ce privește garanția de stat individuală, Comisia consideră că respectarea tuturor condițiilor prevăzute mai jos este suficientă pentru a se exclude existența unui ajutor de stat.

- (a) Persoana creditată nu se află în dificultate financiară

[...]

- (b) Gradul de acoperire oferită de garanție poate fi determinat în mod corespunzător în momentul acordării garanției. Aceasta înseamnă că garanția trebuie să fie legată de o tranzacție financiară specifică, de o sumă maximă fixată și [de]o durată limitată.

- (c) Garanția nu acoperă mai mult de 80 % din creditul neachitat sau din altă obligație financiară; această limită nu se aplică în cazul garanțiilor care acoperă titlurile de creanță.

[...].

- (d) Pentru garanție se achită prețul corespunzător prețului pieței.

[...]”

9. Comunicarea privind garanțiile prevede la punctele 5.1 și 5.2:

„5.1. Considerații generale

În sensul articolului 87 alineatul (1) [CE, în prezent articolul 107 alineatul (1) TFUE], garanțiile de stat trebuie examinate de Comisie pentru a se stabili dacă acestea sunt sau nu compatibile cu piața comună. Înainte de o astfel de evaluare a compatibilității, trebuie identificat beneficiarul ajutorului.

5.2. Evaluare

Comisia va analiza dacă ajutorul de stat este sau nu compatibil cu piața comună, pe baza aceluiași norme aplicate măsurilor de ajutor ce îmbracă alte forme. [...].”

⁷ JO 2008, C 155, p. 10.

III. Istoricul cauzei

10. La 22 octombrie 2013, Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord a notificat măsuri de sprijin în favoarea unei noi centrale nucleare care urma să fie localizată la Hinkley Point C, lângă două centrale nucleare existente, cunoscute sub numele de Hinkley Point A și Hinkley Point B (denumită în continuare „Hinkley Point C”). Beneficiarul măsurilor notificate este societatea NNB Generation Company Limited (denumită în continuare „NNBG”), o filială a EDF Energy plc (denumită în continuare „EDF”).

11. Măsurile notificate de Regatul Unit, descrise în detaliu în secțiunea 2 din decizia în litigiu, sunt următoarele:

- Un acord contractual care vizează să garanteze stabilitatea prețurilor pentru vânzările de energie electrică produsă la Hinkley Point C. Conceptul de bază al acestui contract este următorul: NNBG fie va primi, fie va trebui să plătească diferența dintre un preț de exercitare prestabilit, calculat pe baza estimărilor costurilor de construcție și a costurilor de exploatare ale NNBG și care include un profit rezonabil⁸, și un preț de referință pentru toți operatorii care furnizează energie în același segment⁹ care sunt susținuți de o astfel de măsură (denumit în continuare „contractul pe diferență”). În continuare, contractul conține un mecanism „de repartizare a câștigurilor”. Acesta se încheie între NNBG și Low Carbon Contracts Company Ltd, o entitate o entitate care urmează să fie finanțată prin instituirea unei obligații legale comune pentru toți furnizorii autorizați.
- În plus, NNBG va fi protejată și poate recupera costurile pentru anumite modificări legislative, iar NNBG și investitorii săi vor primi despăgubiri în cazul închiderii anticipate a centralei nucleare de la Hinkley Point din motive politice¹⁰ sau din motive legate de asigurarea de răspundere civilă nucleară. În astfel de cazuri, NNBG poate fi transferată guvernului Regatului Unit.
- Dreptul menționat anterior al investitorilor NNBG de a primi despăgubiri în cazul închiderii din motive politice este însoțit de un acord de garantare încheiat între secretarul de stat pentru energie și schimbările climatice și investitorii NNBG, potrivit căruia secretarul de stat va plăti cuantumul convenit al despăgubirilor în cazul în care Low Carbon Contracts Company Ltd nu își îndeplinește obligațiile în acest sens (denumit în continuare „acordul cu secretarul de stat”).
- Regatul Unit va garanta obligațiunile care urmează să fie emise de NNBG. Garanția acoperă plata în timp util a principalului și a dobânzii aferente datoriei eligibile și care s-ar putea ridica la 17 miliarde de lire sterline (GBP) (denumită în continuare „garanția pentru credite”).

12. Prin decizia sa din 18 decembrie 2013¹¹, Comisia a decis să inițieze o procedură oficială de investigare privind măsurile notificate.

13. Respectiva procedură a condus la adoptarea de către Comisie, la 8 octombrie 2014, a deciziei în litigiu. În această decizie, Comisia a declarat că măsurile notificate au constituit ajutor de stat, dar că au fost de asemenea compatibile cu piața internă, în conformitate cu articolul 107 alineatul (3) litera (c) TFUE.

⁸ Acesta va fi indexat la indicele prețurilor de consum și va putea fi ajustat la 15 ani după ziua de pornire a primului reactor, precum și la 25 de ani după ziua de pornire a primului reactor pe baza costurilor reale cunoscute și a previziunilor revizuite privind costurile viitoare.

⁹ În acest context, segmentul de bază.

¹⁰ Și anume motive care nu sunt legate de sănătate, siguranță nucleară, securitate, mediu, transport nuclear sau garanții nucleare.

¹¹ Ajutor de stat SA.34947 (2013/C) (ex 2013/N) – Contract de investiții (contract timpuriu pentru compensarea diferențelor) pentru noua centrală nucleară de la Hinkley Point C – Invitație de a prezenta observații în temeiul articolului 108 alineatul (2) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (JO 2014, C 69, p. 60) (denumită în continuare „decizia de inițiere a investigației”).

14. Dispozitivul deciziei în litigiu are următorul cuprins:

„Articolul 1

Ajutorul acordat centralei Hinkley Point C sub forma unui contract pe diferență, a unui acord încheiat cu secretarul de stat și a unei garanții pentru credite, precum și a tuturor elementelor aferente, pe care Regatul Unit intenționează să îl pună în aplicare, este compatibil cu piața internă în sensul articolului 107 alineatul (3) litera (c) [TFUE].

Implementarea ajutorului este, prin urmare, autorizată.

[...]”

IV. Procedura în fața Tribunalului și hotărârea atacată

15. Prin cererea introductivă depusă la grefa Tribunalului la 6 iulie 2015, Republica Austria a introdus acțiunea având ca obiect anularea deciziei în litigiu. Prin Ordonanța din 18 decembrie 2015 a fost admisă cererea de intervenție a Marelui Ducat al Luxemburgului în susținerea concluziilor Republicii Austria. Prin Ordonanțele din 9 decembrie 2015, 6 ianuarie 2016 și 11 ianuarie 2016 au fost admise cererile de intervenție ale Republicii Cehe, Republicii Franceze, Ungariei, Republicii Polone, României, Republicii Slovace și Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord în susținerea concluziilor Comisiei.

16. În susținerea acțiunii sale în fața Tribunalului, Republica Austria a invocat zece motive.

17. Prin hotărârea atacată, Tribunalul a respins acțiunea în totalitate. Acesta a obligat Republica Austria să suporte propriile cheltuieli de judecată, precum și cheltuielile de judecată efectuate de Comisia Europeană. Intervenientele au fost obligate să suporte propriile cheltuieli de judecată.

V. Cu privire la recurs

A. Concluziile părților și procedura în fața Curții

18. Republica Austria solicită Curții:

- anularea în tot a hotărârii atacate;
- admiterea integrală a acțiunii formulate în primă instanță, având ca obiect anularea deciziei în litigiu;
- obligarea Comisiei Europene la plata cheltuielilor de judecată.

19. Marele Ducat al Luxemburgului susține concluziile Republicii Austria.

20. Comisia solicită Curții:

- respingerea recursului;
- obligarea Republicii Austria la plata cheltuielilor de judecată.

21. Republica Cehă și Republica Slovacă susțin pe deplin concluziile Comisiei. Republica Franceză, Ungaria, Republica Polonă și Regatul Unit susțin concluziile Comisiei de respingere a recursului.

22. Au depus observații scrise cu privire la recurs toate intervenientele în primă instanță, cu excepția României. Republica Cehă, Republica Franceză, Ungaria, Republica Austria și Regatul Unit, precum și Comisia și-au prezentat pledoariile în fața Curții în ședința din 28 ianuarie 2020.

B. Efectul părăsirii de către Regatul Unit a Uniunii și a Euratom

23. Regatul Unit a părăsit Uniunea Europeană la miezul nopții (CET) de 31 ianuarie 2020. Având în vedere că acțiunea din prezenta cauză nu a fost introdusă împotriva Regatului Unit, acest lucru nu afectează, ca atare, în niciun fel în mod direct procedura. Cu toate acestea, se poate remarca faptul că, în conformitate cu articolul 89 din Acordul privind retragerea Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord din Uniunea Europeană și din Comunitatea Europeană a Energiei Atomice¹², hotărârea Curții are caracter obligatoriu în toate elementele sale pentru Regatul Unit și pe teritoriul acestuia în cazul în care este pronunțată înainte de încheierea perioadei de tranziție.

24. În orice caz, Republica Austria are în mod clar dreptul de a solicita anularea hotărârii atacate.

C. Analiza recursului

25. Prezentul recurs în fața Curții a fost condensat în cinci motive de recurs separate, chiar dacă acestea reproduc în mare măsură diferitele motive care au fost invocate în fața Tribunalului. Cu toate acestea, se poate remarca faptul că anumite motive care contestă decizia în litigiu și care au fost invocate de Republica Austria în fața Tribunalului nu mai sunt vizate.

26. Prin intermediul primul motiv, Republica Austria susține că construcția unei noi centrale nucleare nu reprezintă un obiectiv de interes al Uniunii care poate fi urmărit prin intermediul ajutoarelor de stat. În acest scop, aceasta contestă punctul 79 și următoarele și punctele 97 și 517 din hotărârea atacată. Prin intermediul celui de al doilea motiv, Republica Austria susține că Tribunalul a săvârșit o eroare de drept atunci când a considerat, la punctele 105, 139, 140, 144, 151 și 240 din hotărârea atacată, că măsurile în cauză au fost compatibile cu articolul 107 alineatul (3) litera (c) TFUE, întrucât activitatea economică în cauză nu a fost definită în mod corect, iar Tribunalul nu a recunoscut că o disfuncționalitate a pieței reprezintă o cerință pentru ca un ajutor să fie compatibil cu piața internă. Prin intermediul celui de al treilea motiv, Republica Austria contestă aprecierea Tribunalului de la punctele 405, 413, 470, 499, 506, 507 și 515 și următoarele din hotărârea atacată în măsura în care Tribunalul a considerat măsurile de ajutor ca fiind proporționale. Prin intermediul celui de al patrulea motiv, Republica Austria susține că ajutoarele constituie ajutoare de exploatare care contravin normelor Uniunii privind ajutoarele de stat, contestând astfel punctele 612 și 613 din hotărârea atacată. Prin intermediul celui de al cincilea motiv, Republica Austria consideră, pe de o parte, că decizia în cauză a determinat în mod insuficient elementele ajutoarelor pentru a face posibilă aplicarea testului de proporționalitate și, pe de altă parte, că decizia în cauză încalcă Comunicarea privind garanțiile. În acest sens, aceasta contestă punctul 251 și următoarele, punctul 279 și punctul 361 din hotărârea atacată, în care Tribunalul a respins aplicarea unor orientări și reglementări care nu sunt direct aplicabile în temeiul principiilor egalității de tratament și al nediscriminării, precum și punctele 309 și 338 din hotărârea atacată, cu privire la aplicarea Comunicării privind garanțiile.

27. Propunem în acest moment să abordăm pe rând diferitele motive de recurs.

12 Decizia (UE) 2019/274 a Consiliului din 11 ianuarie 2019 privind semnarea, în numele Uniunii Europene și al Comunității Europene a Energiei Atomice, a Acordului privind retragerea Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord din Uniunea Europeană și din Comunitatea Europeană a Energiei Atomice (JO 2019, LI 47, p. 1) și Decizia (UE) 2020/48 a Consiliului din 21 ianuarie 2020 de modificare a Deciziei (UE) 2019/274 privind semnarea, în numele Uniunii Europene și al Comunității Europene a Energiei Atomice, a Acordului privind retragerea Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord din Uniunea Europeană și din Comunitatea Europeană a Energiei Atomice (JO 2020, LI 16, p. 1).

1. Primul motiv de recurs: construcția unei centrale nucleare nu reprezintă un obiectiv de interes legitim al Uniunii

a) Rezumatul argumentelor Republicii Austria

28. Primul motiv cuprinde trei aspecte. În primul rând, Republica Austria susține că Tribunalul a presupus în mod greșit, la punctul 79 și următoarele din hotărârea atacată, că, pentru chestiunea dacă sprijinul energiei nucleare este un interes care poate fi urmărit prin intermediul ajutoarelor de stat, criteriul relevant este mai degrabă dacă interesul urmărit constituie un „interes public” decât faptul dacă acesta constituie un „interes comun”. Pe baza acestei evaluări, Tribunalul a săvârșit o eroare de drept atunci când a considerat că ajutoarele sunt compatibile cu piața internă doar pentru că servesc un interes public.

29. În cadrul acestei evaluări, Republica Austria susține că Tribunalul s-a îndepărtat de practica Comisiei, precum și de o jurisprudență constantă potrivit căreia toate ajutoarele de stat trebuie să urmărească un „interes comun” al Uniunii. În plus, Republica Austria susține că un interes comun al Uniunii este un interes comun tuturor statelor membre.

30. În cadrul celei de a doua părți a primului său motiv, Republica Austria susține că Tribunalul a săvârșit o eroare atunci când a considerat, la punctul 97 din hotărârea atacată, că articolul 2 litera (c) din Tratatul Euratom poate fi invocat pentru a justifica ajutoarele de stat pentru investiții în domeniul energiei nucleare. Modul de redactare a acestei dispoziții nu cuprinde crearea unei noi capacități de generare a energiei nucleare, ci are ca scop doar „să faciliteze investițiile și să asigure [...] realizarea instalațiilor de bază necesare pentru dezvoltarea energiei nucleare în Comunitate”. Nici capitolul IV din Tratatul Euratom („Investițiile”) nu menționează ajutoarele de stat ca o măsură prevăzută pentru atingerea respectivului obiectiv.

31. În cadrul celei de a treia părți a primului său motiv, Republica Austria critică faptul că Tribunalul s-a bazat pe articolul 106a din Tratatul Euratom atunci când a aplicat articolul 107 TFUE, întrucât Tratatul Euratom nu conține nicio normă privind ajutoarele de stat. Având în vedere că Tribunalul a aplicat articolul 107 alineatul (3) litera (c) TFUE într-o situație reglementată de Tratatul Euratom, acesta ar fi trebuit să ia în considerare și alte dispoziții de drept al Uniunii în afară de Tratatul Euratom. Dispozițiile în cauză sunt cele privind protecția mediului, care cuprinde protecția sănătății, și anume articolul 37 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (denumită în continuare „carta”), și articolul 11 din TFUE, mai precis „în contextul instituirii și al funcționării pieței interne și din perspectiva necesității de a conserva și îmbunătăți mediul [...], [promovarea] eficienței energetice și economia de energie, precum și dezvoltarea de noi surse de energie și energii regenerabile”, astfel cum sunt acestea stabilite în mod expres la articolul 194 alineatul (1) litera (c) TFUE ca obiective ale politicii Uniunii privind energia. De asemenea, Republica Austria subliniază că Tribunalul nu a ținut seama de aceste obiective, fapt care, în opinia acesteia, contravine principiilor precauției, „poluatorul plătește” și durabilității. În acest sens, Republica Austria contestă punctul 516 din hotărârea atacată.

b) Evaluare

32. Poate fi oportun să abordăm mai întâi punctul preliminar, referitor la relația generală dintre Tratatul Euratom și TFUE, care conține dispozițiile privind ajutoarele de stat în discuție în speță, întrucât acest aspect este relevant pentru mai multe dintre argumentele invocate de Republica Austria. În acest sens, vom aborda de asemenea parțial cel de al treilea aspect al primului motiv.

1) *Relația dintre Tratatul Euratom și dispozițiile TUE și TFUE*

33. Astfel cum intenționăm să arătăm în acest moment, deși Republica Austria susține că instalarea unor centrale nucleare noi nu intră sub incidența articolului 2 litera (c) din Tratatul Euratom, nu pare să sugereze că Tratatul Euratom ca atare nu are niciun rol de jucat în prezenta cauză. Mai degrabă, aceasta susține că, întrucât Tratatul Euratom nu reglementează ajutorul de stat pentru sectorul energiei nucleare, acest sector nu ar trebui – și ar fi poate chiar mai corect să spunem că nu trebuie – să fie sprijinit prin intermediul ajutorului de stat. Acest lucru invită la o privire mai atentă asupra relației dintre Tratatul Euratom și TUE, precum și TFUE, în special domeniul de aplicare și conținutul articolului 106a alineatul (3) din Tratatul Euratom și ale articolului 194 alineatul (2) al doilea paragraf TFUE.

34. Modul de redactare a articolului 106a alineatul (3) din Tratatul Euratom arată clar că Tratatul Euratom se află pe picior de egalitate cu TUE și TFUE, în calitate de drept primar¹³. Acesta prevede că dispozițiile din TUE și TFUE nu pot fi aplicate în sfera Tratatului Euratom, în măsura în care aceste dispoziții derogă de la dispozițiile Tratatului Euratom¹⁴. În opinia Tribunalului, „[p]rin urmare, dispozițiile din Tratatul Euratom constituie norme speciale în raport cu dispozițiile [TFUE] și derogă, în consecință, de la acestea din urmă în caz de conflict”¹⁵.

35. Acest lucru înseamnă că, în cazul în care o anumită problemă a fost reglementată în mod special printr-o dispoziție din Tratatul Euratom, nu mai este necesară aplicarea TUE sau a TFUE, în măsura în care acestea conțin dispoziții contrare.

36. Poate că problema de a determina ce se întâmplă în cazul în care o situație nu este reglementată în Tratatul Euratom nu este la fel de clară. Astfel cum a subliniat avocatul general Szpunar în Concluziile prezentate în cauza *Kernkraftwerke Lippe-Ems*¹⁶, există două abordări ale relației dintre aceste tratate. Se poate adopta opinia conform căreia Tratatul Euratom reglementează în mod exhaustiv toate aspectele referitoare la domeniul energiei nucleare, fără a lăsa loc pentru aplicarea TUE sau a TFUE. Cealaltă abordare constă în a considera că TUE și TFUE se aplică în toate domeniile care fac obiectul dreptului Uniunii și care nu sunt reglementate de Tratatul Euratom.

37. Având în vedere că Tratatul Euratom este doar un tratat sectorial care vizează promovarea cercetării, dezvoltării și investițiilor în industria nucleară¹⁷, în timp ce TUE și TFUE au obiective mult mai cuprinzătoare, și având în vedere competențele extinse ale Uniunii într-o gamă largă de domenii și sectoare, pare oportun să se aplice normele TFUE ori de câte ori Tratatul Euratom nu conține norme mai specifice. Ar fi ciudat, de exemplu, dacă dispozițiile articolului 157 alineatul (1) TFUE, privind egalitatea de remunerare, nu s-ar aplica lucrătorilor din sectorul energiei nucleare. Aceasta este, în orice caz, abordarea reflectată în jurisprudența Curții¹⁸.

13 Acest lucru a fost confirmat de Tratatul de la Lisabona, care a lăsat practic neschimbat Tratatul Euratom: a se vedea considerentele Protocolului nr. 2 de modificare a Tratatului de instituire a Comunității Europene a Energiei Atomice, anexat la Tratatul de la Lisabona (JO 2007, C 306, p. 199), precum și de Declarația nr. 54 a mai multor state membre anexată la Actul final al Conferinței interguvernamentale care a adoptat Tratatul de la Lisabona (JO 2010, C 83, p. 356).

14 Articolul 106a alineatul (1) din Tratatul Euratom prevede că anumite dispoziții instituționale din TFUE sunt direct aplicabile Tratatului Euratom, în timp ce articolul 106a alineatul (3) din Tratatul Euratom clarifică faptul că dispozițiile din TUE și TFUE nu instituie derogări de la dispozițiile Tratatului Euratom. Dispoziții similare existau înainte de Tratatul de la Lisabona. Echivalentul articolului 106a alineatul (3) din Tratatul Euratom era conținut în Tratatul CE, și anume la articolul 305 alineatul (2) din acesta.

15 Punctul 72 din hotărârea atacată.

16 C-5/14, EU:C:2015:51, punctele 31-34.

17 A se vedea preambulul și articolul 2 din Tratatul Euratom.

18 A se vedea prin analogie Hotărârea din 29 iulie 2019, *Inter-Environnement Wallonie și Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen* (C-411/17, EU:C:2019:622). A se vedea de asemenea Concluziile avocatului general Kokott prezentate în cauza *Inter-Environnement Wallonie și Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen* (C-411/17, EU:C:2018:972, punctul 42), precum și hotărârile la care face referire Tribunalul la punctul 73 din hotărârea atacată, și anume Hotărârea din 29 martie 1990, *Grecia/Consiliul* (C-62/88, EU:C:1990:153, punctul 17), și Hotărârea din 12 aprilie 2005, *Comisia/Regatul Unit* (C-61/03, EU:C:2005:210, punctul 44), precum și *Avizul* 1/94 (Acordurile anexate la Acordul OMC) din 15 noiembrie 1994 (EU:C:1994:384, punctul 24).

38. Rezultă că, în opinia noastră, dispozițiile Tratatului Euratom trebuie considerate *leges speciales* în ceea ce privește dispozițiile TFUE, care nu împiedică aplicarea dispozițiilor TFUE în cazul în care Tratatul Euratom nu conține norme speciale sau specifice în acest domeniu. Orice altă concluzie ar însemna practic că producția de energie nucleară nu a fost reglementată de niciuna dintre normele generale care reglementează piața internă. În prezenta cauză este clar că Tratatul Euratom nu conține norme speciale privind ajutoarele de stat. În consecință, rezultă că dispozițiile articolelor 107 TFUE, 108 TFUE și 109 TFUE se aplică ajutoarelor acordate de statele membre în domeniul energiei nucleare.

39. Republica Austria pare să accepte acest lucru. Totuși, aceasta susține că, în cazul în care se acceptă că normele privind ajutoarele de stat, care urmăresc obiectivul TFUE de a realiza/menține concurența nenedaturată, pot fi aplicate în domeniul energiei nucleare, atunci și alte obiective ale tratatului, precum protecția mediului, principiul „poluatorul plătește” și articolul 37 din cartă (privind protecția mediului) trebuie de asemenea să fie luate în considerare.

40. În ceea ce ne privește însă, nu putem accepta acest argument. Acesta echivalează în esență cu a spune că energia nucleară este *per se* incompatibilă cu obiectivele de mediu ale TFUE și că, în consecință, nu ar trebui aprobată nicio formă de ajutor de stat pentru a susține construcția sau exploatarea unor astfel de instalații.

41. Desigur, este adevărat că, la nivel politic, avantajele (sau, după caz, neajunsurile) energiei nucleare sunt dezbătute aprins în multe state membre și este vorba despre o problemă pentru care nu există în prezent un consens real. Unii ar putea considera că umbra Three Mile Island, a Fukushima și mai ales a Cernobilului planează deasupra construcției și a dezvoltării fiecărei centrale nucleare și că această experiență este suficientă pentru a indica existența unui risc grav pentru mediu, a cărui eliminare este pur și simplu imposibilă. Alții ar putea considera că, întrucât energia nucleară oferă o sursă de energie durabilă și cu emisii reduse de carbon, aceasta trebuie să facă parte, în consecință, dintr-o varietate a surselor de energie, în cazul în care se vizează reducerea dependenței de combustibili fosili și îndeplinirea obiectivelor privind schimbările climatice.

42. În mod evident, Curtea nu are nici competența și, la fel de important, nici legitimitatea democratică pentru a se pronunța cu privire la asemenea aspecte. Considerăm că este suficient mai degrabă să spunem că, în cazul în care dezvoltarea energiei nucleare este, astfel cum rezultă din Tratatul Euratom, un obiectiv clar definit al dreptului primar al Uniunii, acest obiectiv nu poate fi subordonat din punct de vedere juridic în această privință altor obiective – și, dintr-un anumit punct de vedere, unora conflictuale – ale TFUE. În plus, formularea clară a articolului 194 alineatul (2) al doilea paragraf TFUE recunoaște în mod evident dreptul fiecărui stat membru de a „alege diferite surse de energie și structur[a] general[ă] a aprovizionării sale cu energie”, iar acest drept trebuie să se extindă, în cazul în care un stat membru consideră acest lucru necesar, la dreptul de a dezvolta energie nucleară și centrale nucleare ca parte a surselor sale de alimentare cu energie.

43. Orice altă concluzie ar însemna practic că efectul util al articolului 106a alineatul (3) din Tratatul Euratom și al articolului 194 alineatul (2) al doilea paragraf TFUE ar fi golit de conținut.

2) Cu privire la aspectul dacă primul motiv prezentat Curții este operant

44. În continuare, este necesar să abordăm argumentul Comisiei potrivit căruia primul motiv de recurs este inoperant. În susținerea acestui argument, Comisia se bazează pe punctul 85 din hotărârea atacată și pe faptul că această parte a hotărârii nu a fost atacată de Republica Austria¹⁹. Comisia susține că problema dacă un „interes comun” sau un „interes public” trebuie deservit printr-o măsură de ajutor

19 Având în vedere că Republica Austria a făcut referire la punctul 79 și următoarele ca fiind punctele din motivele hotărârii Tribunalului care sunt contestate, rămâne într-o anumită măsură neclar dacă această parte a hotărârii a fost contestată sau nu.

este irelevantă, deoarece Tribunalul a statuat la acest paragraf că, în cadrul aplicării articolului 107 alineatul (3) litera (c) TFUE, este necesar să se facă distincția între, pe de o parte, obiectivul urmărit de un stat membru și, pe de altă parte, condiția potrivit căreia ajutoarele de stat nu trebuie să aducă atingere condițiilor schimburilor comerciale într-o măsură contrară interesului comun. Pe baza acestui punct, Comisia susține că Tribunalul nu a considerat că, pentru a putea fi admisibile în conformitate cu articolul 107 alineatul (3) litera (c) TFUE, ajutoarele trebuiau să urmărească un interes public. Astfel, dacă Republica Austria susține că criteriul corect ar fi trebuit să fie reprezentat de un test privind „interesul comun” mai degrabă decât de unul privind „interesul public”, Comisia susține că Tribunalul nu a aplicat niciunul dintre aceste teste în hotărârea sa.

45. În ceea ce ne privește, nu suntem de acord cu această evaluare. La punctul 87 din hotărârea atacată, Tribunalul afirmă că „[...] nu se poate deduce că *obiectivele de interes public care pot fi urmărite de un stat membru*²⁰ se limitează la cele care sunt comune tuturor sau majorității statelor membre”. Astfel, acesta presupune că are în vedere scopul unei măsuri de ajutor care, în opinia sa, trebuie să fie acela de a urmări un interes public. Nici Comisia nu ar fi fost nevoită să „recalifice” expresia „interes comun” utilizată în Hotărârea Mediaset/Comisia²¹ în sensul de „interes public”, spre deosebire de „interes privat”²², în cazul în care nu ar fi considerat important acest criteriu²³.

46. Nu putem fi de acord nici cu afirmația Comisiei potrivit căreia Tribunalul nu s-a bazat pe un criteriu separat în sensul că ajutoarele în cauză trebuie să deservească un „interes public”, întrucât facilitarea dezvoltării „anumitor activități [...] economice” – cerință prevăzută în mod direct în modul de redactare a articolului 107 alineatul (3) litera (c) TFUE – constituie *per se* acest „interes public, sau, într-adevăr, că noțiunile de „interes comun” și „interes public” sunt sinonime. Pentru a da numai trei exemple: primul, la punctul 48 din hotărârea atacată, Tribunalul a afirmat că, „pentru a fi compatibil cu piața comună în sensul articolului 107 alineatul (3) litera (c) TFUE, un ajutor trebuie să urmărească dezvoltarea unei activități care *constituie un obiectiv de interes public*”²⁴. Al doilea, la punctul următor, Tribunalul consideră că trebuie analizat în primul rând *obiectivul de interes public* pe care se bazează Regatul Unit.

47. Al treilea, în trimiterea făcută la Hotărârea Mediaset/Comisia²⁵, Tribunalul a precizat în mod clar că s-a bazat pe respectiva cerință, fie și numai pentru a exclude „interesele private”²⁶. La punctele 79-128 din hotărârea atacată, intitulată „Cu privire la argumentele prin care se urmărește repunerea în discuție a concluziei Comisiei potrivit căreia promovarea energiei nucleare constituie [doar] un obiectiv de interes «comun»”, expresia „obiectiv de interes public” a fost utilizată de 16 ori, în mod interesant, chiar și atunci când aceasta se referă la decizia în cauză, în care Comisia face referire la „un obiectiv de interes comun”²⁷. În respectivele trimiteri, Tribunalul a abordat aspectul dacă promovarea energiei nucleare urmărește un obiectiv de interes public în sensul articolului 107 alineatul (3) litera (c) TFUE, iar nu aspectul dacă acesta ar putea fi mai degrabă un interes privat decât unul public. Chiar dacă Comisia ar putea avea dreptate în a afirma că articolul 107 alineatul (3) litera (c) TFUE nu prevede că un ajutor trebuie să deservească un interes public pentru a fi compatibil cu piața internă, această afirmație nu a fost aprobată în mod expres de Tribunal în hotărârea atacată.

48. Rezultă că nu considerăm că primul motiv de recurs este inoperant pentru acest motiv. Acesta este mai degrabă un motiv pe care Curtea trebuie să îl soluționeze în mod adecvat.

20 Sublinierea noastră.

21 Hotărârea din 15 iunie 2010 (T-177/07, EU:T:2010:233, punctul 125).

22 Punctul 86 din hotărârea atacată.

23 În fața Tribunalului, Republica Austria s-a bazat pe această hotărâre în sprijinul propunerii potrivit căreia măsura de ajutor trebuie să urmărească un obiectiv de interes comun definit în mod clar.

24 Sublinierea noastră.

25 Hotărârea din 15 iunie 2010 (T-177/07, EU:T:2010:233, punctul 125).

26 Punctul 86 din hotărârea atacată.

27 Punctul 108 din hotărârea atacată, cu referire la considerentul (374) al deciziei în litigiu.

3) „*Interes public*” sau „*interes comun*”, ca cerințe ale articolului 107 alineatul (3) litera (c) TFUE

49. Republica Austria susține în esență că, pentru ca articolul 107 alineatul (3) litera (c) TFUE să fie aplicabil, o măsură de ajutor trebuie să urmărească un „interes comun” și că se poate considera că acesta este cazul numai în situația în care *toate* statele membre susțin acest interes. Tribunalul a adoptat opinia contrară la punctul 79 și următoarele din hotărârea atacată. Această problemă cuprinde două aspecte. În primul rând, dacă articolul 107 alineatul (3) litera (c) TFUE conține o cerință suplimentară care nu este cuprinsă în formularea acestuia, și anume ca ajutorul să urmărească un „interes comun”, și, în caz afirmativ, ce constituie un astfel de „interes comun”. În al doilea rând, dacă se poate stabili existența unei astfel de cerințe suplimentare, se pune în continuare problema dacă respectivul „interes comun” trebuie luat în considerare din punctul de vedere al tuturor statelor membre.

50. În evaluarea acestor aspecte trebuie să se țină seama de faptul că, potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, Comisia beneficiază de o marjă largă de apreciere în ceea ce privește orice examinare în temeiul articolului 107 alineatul (3) litera (c) TFUE cu privire la faptul dacă ajutorul de stat în cauză este compatibil cu piața internă. Orice astfel de exercitare care implică evaluări de ordin economic și social trebuie să fie efectuată în mod necesar într-un context comunitar²⁸. În consecință, controlul jurisdicțional aplicat exercitării acestei puteri de apreciere se limitează la verificarea respectării normelor de procedură și de motivare, precum și la controlul exactității materiale a situației de fapt reținute și al absenței unor erori de drept, a unor erori vădite în aprecierea faptelor sau a unui abuz de putere²⁹.

51. În ceea ce privește această largă marjă de apreciere, dorim să abordăm mai întâi argumentul Republicii Austria potrivit căruia, întrucât a solicitat ca măsura sprijinită prin intermediul ajutorului de stat să promoveze un „interes public” mai degrabă decât un „interes comun”, Tribunalul s-a îndepărtat de practica Comisiei, precum și de majoritatea jurisprudenței. În sprijinul primului argument, Republica Austria citează o serie de instrumente juridice fără caracter obligatoriu, dintre care niciunul nu este însă aplicabil în prezenta cauză³⁰. De asemenea, aceasta se referă la decizia în litigiu, care abordează într-adevăr problema dacă ajutorul favorizează un „interes comun” în capitolul 9.2 al acesteia³¹. În susținerea celui de al doilea argument, aceasta citează Hotărârile Curții Philip Morris Holland/Comisia³², Deuffil/Comisia³³ și Spania/Comisia³⁴.

52. Întrucât Comisia nu are competența de a legifera în domeniul ajutoarelor de stat, rezultă în mod evident că orice comunicări, orientări și cadre nu pot fi obligatorii ca atare. În cazul în care comunicările și orientările la care se referă Republica Austria s-ar aplica în ansamblul împrejurărilor din prezenta cauză, atunci acestea ar putea impune într-adevăr o limită în ceea ce privește exercitarea

28 Hotărârea din 17 septembrie 1980, Philip Morris Holland/Comisia (C-730/79, EU:C:1980:209, punctul 24), și Hotărârea din 24 februarie 1987, Deuffil/Comisia (C-310/85, EU:C:1987:96, punctul 18).

29 Hotărârea din 26 septembrie 2002, Spania/Comisia (C-351/98, EU:C:2002:530, punctul 74), și Hotărârea din 11 septembrie 2008, Germania și alții/Kronofrance (C-75/05 P și C-80/05 P, EU:C:2008:482, punctul 59).

30 Republica Austria trimite la principiile la care se face referire pentru evaluarea ajutoarelor de stat, cuprinse în capitolul 3 din Comunicarea Comisiei – Cadru pentru ajutoarele de stat pentru cercetare, dezvoltare și inovare (JO 2014, C 198, p. 1, punctul 35), în capitolul 3.1 din Comunicarea Comisiei – Orientările privind ajutoarele de stat pentru protecția mediului și energie pentru perioada 2014-2020 (JO 2014, C 200, p. 1, punctul 26 și următoarele), la punctul 33 din Comunicarea Comisiei – Orientările [Uniunii Europene] pentru aplicarea normelor privind ajutoarele de stat în cazul dezvoltării rapide a rețelelor de comunicații în bandă largă (JO 2013, C 25, p. 1), precum și la punctul 26 din Orientările privind ajutoarele de stat regionale pentru perioada 2014-2020 (JO 2013, C 209, p. 1), toate acestea enumerând contribuția la realizarea „unui obiectiv de interes comun” drept criteriu de evaluare.

31 Considerentele (366)-(374) ale deciziei în litigiu. Decizia de inițiere a investigației [JO 2014, C 69, p. 60, punctele (237)-(267)] a fost și mai detaliată pe această temă.

32 Hotărârea din 17 septembrie 1980 (730/79, EU:C:1980:209, punctul 26).

33 Hotărârea din 24 februarie 1987 (310/85, EU:C:1987:96, punctul 18).

34 Hotărârea din 19 septembrie 2002 (C-113/00, EU:C:2002:507, punctul 67).

marjei de apreciere a Comisiei³⁵. Totuși, chiar și în cazul acesta, Comisia este obligată numai în măsura în care aceste texte asigură o bună aplicare a normelor TFUE, întrucât orientările și comunicările care emană de la Comisie nu pot, în mod evident, deroga de la respectivele dispoziții din tratat³⁶.

53. Toate acestea înseamnă că chiar și o poziție consecventă a Comisiei cu privire la ceea ce constituie un obiectiv de „interes comun” nu ar putea împiedica Tribunalul (sau, după caz, Curtea) să considere că aceasta nu este o cerință necesară în aplicarea articolului 107 alineatul (3) litera (c) TFUE. În ceea ce privește jurisprudența citată de Republica Austria, propunem să examinăm problema dacă orice cerință ca ajutorul să servească unui obiectiv de „interes comun” constituie o îndepărtare de la această jurisprudență anterioară, precum și problema dacă, pentru ca un interes să fie considerat un „interes comun”, toate statele membre trebuie să fie de acord asupra acestuia la un moment dat³⁷.

54. În ceea ce privește aplicarea corectă a articolului 107 alineatul (3) litera (c) TFUE: această dispoziție prevede că un ajutor de stat *poate* fi compatibil cu piața comună dacă (i) facilitează anumite activități economice și (ii) nu modifică în mod nefavorabil condițiile schimburilor comerciale într-o măsură care contravine interesului comun. Modul propriu-zis de redactare a articolului 107 alineatul (3) litera (c) TFUE nu oferă nicio indicație cu privire la alte cerințe suplimentare pe care trebuie să le respecte aceste „activități economice”. Respectiva prevedere este în contrast evident cu articolul 107 alineatul (3) litera (b) TFUE, în sensul că această din urmă dispoziție califică în mod clar ajutorul ca fiind „destina[t] să promoveze realizarea unui proiect important de *interes european comun*”³⁸.

55. Cu toate acestea, Tribunalul a statuat în diferitele cauze pe care se bazează Republica Austria că, „[p]entru a fi compatibil cu piața comună în sensul [articolului 107 alineatul (3) litera (c) TFUE], un ajutor *trebuie să urmărească un obiectiv de interes comun* și să fie necesar și proporțional în acest scop”³⁹. În ceea ce privește Comisia, în decizia sa de a iniția procedura a dedicat treizeci și unu de paragrafe examinării problemei dacă ajutorul urmărește un obiectiv comun, iar în decizia în litigiu, secțiunea 9.2 a tratat problema și s-a încheiat cu evaluarea că „măsurile de ajutor care vizează promovarea energiei nucleare urmăresc un obiectiv de interes comun [...]”⁴⁰.

56. Articolul 107 alineatul (3) litera (c) TFUE este cuprins în titlul VII capitolul 1 din tratat, intitulat „Regulile de concurență”. Ca parte a capitolului privind concurența, scopul acestei dispoziții este de a evita denaturarea concurenței și efectele negative asupra comerțului. Poziția sa în cadrul tratatului nu indică scopul de a conferi Comisiei competențe suplimentare, de exemplu prin intermediul unei competențe de *cvasiaudit*, pentru a se asigura că statele membre cheltuiesc banii publici în mod eficient și rentabil.

35 Hotărârea din 11 septembrie 2008, Germania și alții/Kronofrance (C-75/05 P și C-80/05 P, EU:C:2008:482, punctul 60 și jurisprudența citată în cadrul acestuia). A se vedea de asemenea Hotărârea din 30 septembrie 2003, Freistaat Sachsen și alții/Comisia (C-57/00 P și C-61/00 P, EU:C:2003:510, punctul 53), și Hotărârea din 21 iulie 2011, Freistaat Sachsen și Land Sachsen-Anhalt/Comisia (C-459/10 P, nepublicată, EU:C:2011:515, punctul 38).

36 Hotărârea din 11 septembrie 2008, Germania și alții/Kronofrance (C-75/05 P și C-80/05 P, EU:C:2008:482, punctul 65), și Hotărârea din 21 iulie 2011, Freistaat Sachsen și Land Sachsen-Anhalt/Comisia (C-459/10 P, nepublicată, EU:C:2011:515, punctul 38), în care Curtea afirmă în mod clar că validitatea deciziei contestate trebuie examinată numai în contextul excepției prevăzute în tratat [în speță articolul 107 alineatul (3) litera (c)], iar nu prin referire la o presupusă practică anterioară.

37 Punctul 65 și următoarele din prezentele concluzii.

38 Sublinierea noastră.

39 Hotărârea din 15 iunie 2010, Mediaset/Comisia (T-177/07, EU:T:2010:233, punctul 125), sublinierea noastră. În Hotărârea din 14 ianuarie 2009, Kronoply/Comisia (T-162/06, EU:T:2009:2, punctul 74), și în Hotărârea din 11 decembrie 2014, Austria/Comisia (T-251/11, EU:T:2014:1060, punctul 208), la care face referire Republica Austria, Tribunalul de Primă Instanță și, respectiv, Tribunalul au aprobat deciziile Comisiei care au apreciat dacă ajutorul a avut un obiectiv de interes comun sau a contribuit la un obiectiv de interes comun, fără a fi necesar să abordeze problema dacă ajutorul propriu-zis din cazul specific a servit un interes comun.

40 Punctele 237-267.

57. În consecință, rezultă că nu există nicio cerință în sensul că ajutorul trebuie să îndeplinească alte obiective dincolo de cele prevăzute în mod expres la articolul 107 alineatul (3) litera (c) TFUE. În conformitate cu modul său de redactare și cu poziția acestei dispoziții în cadrul TFUE, pentru ca un astfel de ajutor să fie compatibil cu tratatul, acesta nu trebuie să urmărească nici un „obiectiv de interes comun” și nici un „obiectiv de interes public”. Acesta trebuie doar să „faciliteze dezvoltarea anumitor activități [...] economice”. Astfel, nu poate fi admis argumentul Republicii Austria potrivit căruia Tribunalul a săvârșit o eroare de drept atunci când a declarat că ajutorul trebuie să servească doar un interes „public”, iar nu un interes „comun”, întrucât, în opinia noastră, și contrar punctului de vedere al Tribunalului din hotărârea atacată, niciunul dintre aceste două criterii nu trebuie îndeplinit.

58. Poate că este suficient doar să adăugăm în acest punct că afirmațiile Tribunalului făcute într-o linie jurisprudențială inițiată cu cauze precum *Mediaset/Comisia*⁴¹, în sensul că orice ajutor aprobat în temeiul articolului 107 alineatul (3) litera (c) TFUE trebuie să îndeplinească un obiectiv de „interes comun”, sunt, cu respect, incorecte din punct de vedere juridic. După cum tocmai am arătat, textul actual al articolului 107 alineatul (3) litera (c) TFUE nu conține o astfel de cerință, chiar dacă articolul 107 alineatul (3) litera (b) TFUE conține una („ajutoarele destinate să promoveze realizarea unui proiect important de interes european comun [...]).”

59. În schimb, tot ceea ce impune articolul 107 alineatul (3) litera (c) TFUE este ca ajutorul să „faciliteze dezvoltarea anumitor activități sau a anumitor regiuni economice”. Este adevărat că noțiunea de „interes comun” este cuprinsă și în articolul 107 alineatul (3) litera (c) din TFUE. Respectiva prevedere conține deopotrivă o condiție negativă, și anume că ajutorul nu trebuie să „modific[e] în mod nefavorabil condițiile schimburilor comerciale într-o măsură care contravine interesului comun”. În prevederea menționată, sintagma „interes comun” este utilizată într-un context oarecum diferit. Această condiție negativă servește la importul unor cerințe precum proporționalitatea și necesitatea în regimul de aprobare a ajutorului: rezultă în mod clar din formularea și din structura întregului alineat că *nu* înseamnă că, în scopul articolului 107 alineatul (3) litera (c) TFUE, obiectivul *propriu-zis* al ajutorului trebuie să servească un interes comun. Dacă aceasta ar fi fost intenția, autorii articolului 107 alineatul (3) litera (c) TFUE ar fi putut să precizeze cu ușurință acest lucru, astfel cum au procedat în cazul articolului 107 alineatul (3) litera (b) TFUE.

60. În cazul în care Curtea nu este de acord cu concluzia că articolul 107 alineatul (3) litera (c) TFUE nu conține nicio astfel de cerință suplimentară, considerăm că este clar, în orice caz, că orice eventuală cerință ca ajutorul pentru proiectul Hinkley Point C să îndeplinească în realitate un obiectiv de „interes comun” a fost de fapt îndeplinită. Acest lucru este adevărat, indiferent dacă respectivul criteriu este interpretat sau nu în sensul că acesta trebuie să fie un obiectiv urmărit de toate statele membre.

61. Trebuie reamintit aici că toate statele membre ale Uniunii Europene au acceptat și sunt obligate să respecte dispozițiile Tratatului Euratom. Chiar dacă în prezent statele membre pot să nu fie de acord cu privire la subiectul energiei nucleare – și tocmai pentru acest motiv s-ar fi putut dovedi imposibilă integrarea Euratom în cadrul Uniunii⁴² –, rămâne faptul că Tratatul Euratom este practic neschimbat de la intrarea sa în vigoare, în timp ce tratatele care guvernează Comunitatea Europeană și Uniunea Europeană au suferit, desigur, modificări fundamentale.

41 Hotărârea din 15 iunie 2010 (T-177/07, EU:T:2010:233).

42 A se vedea Kahl, W, „Die Kompetenzen der EU in der Energiepolitik nach Lissabon”, *Europarecht*, nr. 5, 2009, p. 601-621. Kahl subliniază că reuniunea Consiliului European de la Laeken din 2001 hotărâse deja împotriva unei integrări a Euratom în cadrul Uniunii, ca urmare a diferențelor politice care erau preconizate. Aceasta a dus la includerea doar a unui paragraf în secțiunea „Decizii diverse”, care menționează importanța siguranței în sectorul nuclear (a se vedea Concluziile Președinției, Reuniunea Consiliului European de la Laeken, 14 și 15 decembrie 2001, CONV 621/03, p. 1; a se vedea și secțiunea III punctul 11 din Concluziile Președinției Consiliului European de la Bruxelles din 8/9 martie 2007, 7224/1/07 REV 1, care atestă opiniile contradictorii).

62. Astfel cum am arătat în cuprinsul unui alt punct din prezentele concluzii⁴³, dezvoltarea centralelor nucleare – atât acum, cât și la momentul promulgării Tratatului Euratom – este într-adevăr un obiectiv central al Tratatului Euratom, care rămâne, cu siguranță, o parte a dreptului primar al Uniunii. Rezultă că un obiectiv precizat în mod clar în tratat trebuie să fie capabil, aproape prin definiție, să constituie un obiectiv de interes comun în scopul aplicării normelor privind ajutorul de stat.

63. Spunând acest lucru nu trecem cu vederea afirmația Republicii Austria în sensul că, în cazul în care ar fi înțeles că dezvoltarea contemporană a centralelor nucleare ar putea fi sprijinită prin intermediul ajutoarelor de stat, nu ar fi acceptat niciodată Tratatul Euratom. Această afirmație este însă, cu respect, destul de nerealistă, întrucât, în orice caz, sunt greu de interpretat atât articolul 1, cât și articolul 2 litera (c) din Tratatul Euratom (dispoziții pe care le vom analiza imediat mai detaliat) coroborate cu articolul 106a alineatul (3) din același tratat în sensul oricărei alte semnificații.

64. Desigur, este adevărat că niciun stat membru nu are nici obligația să permită funcționarea centralelor nucleare, nici pe aceea de a acorda sprijin financiar acestor centrale în cazul în care ele există deja pe teritoriul său. Totuși, nu aceasta este neapărat ideea. Dacă un stat membru adoptă măsuri în scopul „formării și dezvoltării rapide a industriilor nucleare”⁴⁴ prin construirea de centrale nucleare, acesta acționează în conformitate cu o dispoziție expresă (articolul 1 coroborat cu articolul 192 din Tratatul Euratom) de drept primar al Uniunii, care, din nou, aproape prin definiție, reprezintă în mod necesar o chestiune de „interes comun” în sensul normelor privind ajutorul de stat. Cu toate acestea, Republica Austria susține că jurisprudența referitoare la articolul 107 alineatul (3) litera (c) TFUE se bazează pe un interes comun și colectiv al statelor membre sau al Uniunii, despre care afirmă că este cu necesitate absent ca urmare a opoziției sale la dezvoltarea contemporană a energiei nucleare. În acest scop, ea invocă trei hotărâri ale Curții, despre care afirmă că susțin poziția respectivă. Întrucât Republica Austria se bazează pe aceleași puncte din cadrul aceluiași hotărâri pentru afirmația sa în sensul că neaplicarea de către Curte a criteriului potrivit căruia ajutorul trebuie să servească un interes comun ar constitui o îndepărtare de la jurisprudența anterioară, vom aborda această problemă în același timp.

65. În ceea ce privește prima dintre aceste hotărâri, Hotărârea Philip Morris Holland/Comisia⁴⁵, Republica Austria invocă următorul fragment (de la punctele 24-26 din hotărârea menționată):

„Trebuie avut în vedere faptul că Comisia se bucură de o putere de apreciere a cărei exercitare implică evaluări de ordin economic și social, care trebuie să fie efectuate într-un context comunitar.

[...]

[...] Evaluarea Comisiei se bazează, în cea mai mare parte, pe constatarea că creșterea producției de țigări avută în vedere ar fi exportată în celelalte state membre [...], ceea ce nu a permis opinia că condițiile de tranzacționare ar rămâne neafectate de acest ajutor într-o măsură contrară interesului comun.”

66. Acest fragment se referă la aplicarea condiției negative de la articolul 92 alineatul (3) litera (c) CEE [în prezent articolul 107 alineatul (3) litera (c) TFUE]. Întrebarea care se pune aici este dacă ajutorul în cauză interferează cu comerțul într-o măsură inacceptabilă și, în acest context, trebuie luat în considerare în mod normal impactul asupra pieței unice în ansamblu. Întrebarea pe care Curtea trebuie să o analizeze în prezenta cauză – și anume dacă ajutorul trebuie să servească unui obiectiv de

43 Punctul 42.

44 A se vedea articolul 1 din Tratatul Euratom.

45 Hotărârea din 17 septembrie 1980 (730/79, EU:C:1980:209).

interes comun – este însă, în mod natural, anterioară respectivei întrebări. Chiar dacă s-ar presupune altfel, pentru a determina problema interesului comun, nu există nimic în respectiva hotărâre care să sugereze că este necesar să se ia în considerare obiectivele de politică individuale ale fiecărui stat membru.

67. Același lucru se poate spune și despre cea de a doua hotărâre invocată în acest scop, Hotărârea Deufl/Comisia⁴⁶. În această cauză, Comisia a respins o propunere de ajutor regional pentru dezvoltarea unui anumit sector economic în Germania. Curtea a reiterat (la punctul 18 din hotărârea menționată) afirmația făcută la punctul 24 din Hotărârea Philip Morris Holland/Comisia⁴⁷. Curtea s-a pronunțat în continuare:

„Comisia nu a depășit în niciun caz limitele marjei sale de apreciere considerând că acordarea de ajutor pentru o investiție care crește capacitatea de producție într-un sector în care există deja o supraproducție considerabilă este contrară interesului comun. [...]”⁴⁸

68. Respectivele fragmente sunt însă întru totul ireproșabile prin faptul că reiterarea formulării din Hotărârea Philip Morris Holland/Comisia⁴⁹ vizează din nou aplicarea condiției negative a articolului 92 alineatul (3) litera (c) CEE [în prezent articolul 107 alineatul (3) litera (c) din TFUE], spre deosebire de problema, separată, a „interesului comun”, care este o condiție pozitivă referitoare la aspectul dacă ajutorul servește un scop de interes comun. Deși Curtea a recunoscut, desigur, că ajutorul „este contrar interesului comun”, acest lucru trebuie privit, cu toate acestea, în contextul specific al unui alt criteriu explicit cuprins în articolul 92 alineatul (3) litera (c) CEE prima subteză [în prezent articolul 107 alineatul (3) litera (c) din TFUE]. Cu alte cuvinte, ajutorul de stat propus în cauză a picat deja testul relevant întrucât nu se poate spune că ajutorul pentru un sector în care există deja supraproducție „facilitează dezvoltarea unui anumit domeniu economic”. În orice caz, nu există nimic în acest fragment care să sugereze că un interes comun trebuie să fie împărțit de toate celelalte state membre.

69. Cea de a treia hotărâre, Spania/Comisia⁵⁰, a vizat o schemă de ajutor spaniolă pentru fermierii aflați în comunitatea autonomă Extremadura. Republica Austria se bazează în special pe punctul 67 din această hotărâre, care reiterează din nou punctul 24 din Hotărârea Philip Morris Holland/Comisia⁵¹. Fragmentul relevant din Hotărârea Spania/Comisia⁵² este formulat după cum urmează:

„Cu toate acestea, diferența de formulare între articolul 87 alineatul (3) litera (a) CE și articolul 87 alineatul (3) litera (c) CE nu poate conduce la concluzia că Comisia nu ar trebui să țină seama de interesul comunitar atunci când aplică articolul 87 alineatul (3) litera (a) și că trebuie să se limiteze la verificarea impactului specific regional al măsurilor implicate, fără a evalua impactul acestora pe piața sau pe piețele relevante din Comunitate în ansamblu. Într-un asemenea caz, Comisia este obligată nu numai să se asigure că aceste măsuri sunt de natură să contribuie în mod efectiv la dezvoltarea economică a regiunilor în cauză, ci și să evalueze impactul acestor ajutoare asupra schimburilor comerciale dintre statele membre și în special să aprecieze repercusiunile sectoriale pe care acestea le pot provoca în întreaga Comunitate. După cum a statuat deja Curtea, articolul 87 alineatul (3) CE conferă Comisiei o putere de apreciere a cărei exercitare implică evaluări de ordin economic și social care trebuie să fie efectuate într-un context comunitar.”

46 Hotărârea din 24 februarie 1987 (310/85, EU:C:1987:96).

47 Hotărârea din 17 septembrie 1980 (730/79, EU:C:1980:209).

48 Hotărârea din 24 februarie 1987, Deufl/Comisia (C-310/85, EU:C:1987:96, punctul 18).

49 Hotărârea din 17 septembrie 1980 (730/79, EU:C:1980:209, punctul 24).

50 Hotărârea din 19 septembrie 2002 (C-113/00, EU:C:2002:507).

51 Hotărârea din 17 septembrie 1980 (730/79, EU:C:1980:209).

52 Hotărârea din 19 septembrie 2002 (C-113/00, EU:C:2002:507, punctul 67).

70. Este clar însă că respectivul fragment se referă încă o dată la problema, cu totul diferită, care apare în temeiul condiției negative cuprinse la articolul 107 alineatul (3) litera (c) TFUE [fostul articol 87 alineatul (3) litera (c) CE], și anume că nu trebuie să existe un impact al ajutorului în cauză pe piața sau pe piețele relevante din Comunitate (în prezent din Uniune) în ansamblu, astfel încât să fie contrar interesului comun. Acest lucru nu are însă nicio influență asupra problemei, distincte, dacă ajutorul trebuie să servească un obiectiv de interes comun sau să fie susținut de toate statele membre înainte ca acesta să poată fi calificat drept obiect de interes comun.

71. Rezultă că niciuna dintre cele trei hotărâri menționate nu permite Republicii Austria să afirme cu autoritate că faptul ca ajutorul să urmărească un obiectiv de interes comun reprezintă o cerință necesară în sensul articolului 107 alineatul (3) litera (c) TFUE. Acestea nu afirmă nici faptul că un interes comun este un interes împărțit de toate statele membre.

72. De asemenea, trebuie avut în vedere faptul că toate statele membre au semnat, au ratificat și au aderat la Tratatul Euratom. În consecință, din punct de vedere juridic, trebuie să se considere că toate statele membre și-au dat consimțământul general pentru dezvoltarea de noi centrale nucleare. Este adevărat că există state membre, precum Republica Austria, care au decis că nu vor facilita și nici măcar nu vor permite dezvoltarea de noi centrale nucleare pe propriul teritoriu. Cu toate acestea, prin acceptarea obiectivelor tratatului menționat, acestea și-au făcut cunoscut astfel, cel puțin în principiu, acordul fără rezerve pentru dreptul celorlalte state membre de a dezvolta centrale nucleare *pe propriile teritorii* în cazul în care doresc să facă acest lucru.

73. În consecință, rezultă, indiferent de perspectiva din care privim aspectele juridice în cauză, că dezvoltarea centralelor nucleare este un obiectiv de interes comun în sensul articolului 107 alineatul (3) litera (c) TFUE, la care, în acest caz, toate statele membre au consimțit, fie și numai ca urmare a acceptării de către acestea a Tratatului Euratom. Astfel, chiar și în ipoteza (contrară opiniei noastre) în care articolul 107 alineatul (3) litera (c) TFUE poate fi aplicat numai dacă un ajutor de stat urmărește un obiectiv de interes comun, Tribunalul nu a săvârșit nicio eroare de drept. Adăugăm de asemenea, fie și numai din motive de completitudine, că dezvoltarea centralelor nucleare constituie și un obiectiv de interes public, spre deosebire de unul de interes privat.

c) Construcția de centrale nucleare nu constituie o promovare a energiei nucleare reglementată de Tratatul Euratom

74. În continuare, Republica Austria contestă constatarea Tribunalului, de la punctul 97 din hotărârea atacată, că, având în vedere articolul 1 al doilea paragraf și articolul 2 litera (c) din Tratatul Euratom, Regatul Unit a fost în drept să încurajeze crearea unor centrale nucleare noi. În schimb, Republica Austria susține, bazându-se pe formularea articolului 2 litera (c) din Tratatul Euratom, că respectivul tratat nu reglementează promovarea construirii de noi centrale nucleare sau înlocuirea centralelor nucleare existente cu tehnologii mai moderne, deja dezvoltate. În acest context, se poate observa mai întâi că articolul 1 din Tratatul Euratom declară că obiectivul principal al tratatului îl reprezintă crearea „condițiilor necesare formării și dezvoltării rapide a industriilor nucleare”. În continuare, articolul 2 litera (c) prevede că, pentru „îndeplinirea misiunii sale”, Euratom trebuie „să faciliteze investițiile și să asigure, în special prin încurajarea inițiativelor întreprinderilor, realizarea instalațiilor de bază necesare pentru dezvoltarea energiei nucleare în Comunitate”. În plus, articolele 40 și 41 din Tratatul Euratom coroborate cu anexa II punctul 11 din tratatul respectiv subliniază de asemenea că tratatul prevede investițiile în reactoare nucleare. În sfârșit, în conformitate cu articolul 192 din Tratatul Euratom, statele membre facilitează îndeplinirea misiunii Comunității.

75. Poate că primul lucru care trebuie spus despre aceste dispoziții generale este că ele presupun în mod necesar existența centralelor nucleare cel puțin în unele dintre statele membre, pentru că fără centrale nucleare nu poate exista energie nucleară și fără energia nucleară nu ar avea sens să existe nici Euratom, nici, de altfel, Tratatul Euratom.

76. În al doilea rând, statele membre au intenționat în mod evident ca Tratatul Euratom să fie un document viu, capabil să se dezvolte organic și să se adapteze la împrejurările contemporane, desigur, în cadrul limitelor acestui tratat. Considerăm că acest lucru este în sine suficient pentru a se respinge argumentul înaintat de Republica Austria în sensul că respectivele dispoziții din Tratatul Euratom nu acoperă nici construirea de noi centrale nucleare, nici înlocuirea și modernizarea centralelor învechite cu tehnologii mai moderne, deja dezvoltate.

77. În cazul în care acest argument ar fi corect, aceasta ar însemna de exemplu că Tratatul Euratom s-ar fi aplicat numai în prima fază a construcției de centrale nucleare, în anii '60-'70. De asemenea, ar rezulta că Tratatul Euratom nu ar avea nicio aplicare în împrejurările moderne, întrucât respectivul prim val de centrale nucleare ar fi în mod gradual dezafectat, modernizat și înlocuit. Cu toate acestea, autorii Tratatului Euratom au intenționat, în mod evident, ca acesta să fie aplicabil pe termen nedeterminat. Nu există niciun indiciu că acesta ar fi trebuit să aibă pur și simplu un domeniu de aplicare finit, limitat în esență la construirea primului val de centrale nucleare.

78. În al treilea rând, în orice caz, acest argument al Republicii Austria nu este susținut de însăși formularea Tratatului Euratom. În definitiv, articolul 1 declară că unul dintre obiectivele tratatului este crearea condițiilor necesare „formării și dezvoltării rapide a industriilor nucleare”. În aceeași ordine de idei, articolul 2 litera (c) din acest tratat declară că una dintre sarcinile Euratom este să asigure, „în special prin încurajarea inițiativelor întreprinderilor, realizarea instalațiilor de bază necesare pentru dezvoltarea energiei nucleare în Comunitate”. În mod evident, respectivele dispoziții au în vedere creșterea și dezvoltarea industriei nucleare, inclusiv – astfel cum precizează în mod clar articolul 2 litera (c) – prin implicarea întreprinderilor private în scopul menționat. Argumentul contrar, susținut de Republica Austria în ședința din 28 ianuarie 2020, în sensul că articolul 2 litera (c) din Tratatul Euratom nu a avut nicidecum sensul respectiv, ci a fost, dimpotrivă, preocupat de posibila dezvoltare a unor noi tehnologii este, cu respect, destul de nerealist.

79. În sfârșit, este necesar de asemenea să reamintim în acest context articolul 194 alineatul (2) TFUE. Dispoziția menționată trebuie interpretată, desigur, în coroborare cu Tratatul Euratom. După cum am arătat deja, articolul 194 alineatul (2) al doilea paragraf TFUE prevede că competența generală a Uniunii în domeniul energiei nu aduce atingere dreptului unui stat membru „de a stabili condițiile de exploatare a propriilor resurse energetice, dreptului său de a alege diferite surse de energie și structurii generale a aprovizionării sale cu energie”.

80. Rezultă în mod clar din această dispoziție că dreptul de principiu al fiecărui stat membru de a alege propria varietate a surselor de energie – indiferent că este vorba despre combustibili fosili, energii regenerabile, precum energia solară și energia eoliană, sau, în acest caz, energia nucleară – este, din toate punctele de vedere, inviolabil. După cum a susținut Regatul Unit în observațiile sale, acesta a ales să susțină energia nucleară în calitate de „element de încredere, cu emisii reduse de dioxid de carbon, în cadrul varietății sale mai largi de surse de energie”.

81. Toate acestea consolidează concluzia că obiectivele și competențele Tratatului Euratom pot fi interpretate în mod corect ca fiind extinse la construcția de centrale nucleare moderne de către statele membre, iar nu doar la centralele care au fost preconizate sau proiectate în perioada în care Tratatul Euratom a fost promulgat. Sensul și abordarea generale ale Tribunalului în hotărârea atacată sunt în concordanță perfectă cu această interpretare a dispozițiilor respective.

d) La stabilirea aspectului dacă măsurile de ajutor promovează un obiectiv de interes comun, Tribunalul ar fi trebuit să aibă în vedere și alte obiective ale TFUE

82. La punctul 517 din hotărârea atacată, contestat de Republica Austria, Tribunalul a statuat că, indiferent dacă aceste principii trebuiau luate în considerare de către Comisie, nu ar fi conform cu articolul 106a alineatul (3) din Tratatul Euratom ca principiile protecției mediului, precauției, „poluatorul plătește” și durabilității să fie interpretate astfel încât să împiedice acordarea de ajutoare de stat în favoarea construirii sau a exploatării unei centrale nucleare.

83. Pe de altă parte, Republica Austria susține că, în cazul în care, în pofida articolului 106a alineatul (3) din Tratatul Euratom, se face aplicarea articolului 107 TFUE în domeniul energiei nucleare, trebuie să se aplice și alte principii de drept al Uniunii, precum cerințele de protecție a mediului, care includ protecția sănătății, menționate la articolul 37 din cartă și la articolul 11 TFUE. În plus, Republica Austria susține că articolul 106a alineatul (3) din Tratatul Euratom nu ar trebui invocat pentru a justifica un ajutor de stat, întrucât dispoziția în cauză reglementează în principal conflictele cu privire la temeiul juridic al acțiunii legislative, conflicte care nu există în prezenta cauză. Respectivele argumente fac apel la răspunsul care urmează.

84. În primul rând, contrar situației din domeniul ajutorului de stat, Tratatul Euratom reglementează problemele de mediu în capitolul 3 din titlul II, intitulat „Protecția sănătății”⁵³. Aceste dispoziții au prioritate, în conformitate cu articolul 106a alineatul (3) din Tratatul Euratom, și nu permit aplicarea altor principii de drept al Uniunii în acest domeniu⁵⁴.

85. În al doilea rând, faptul că o dispoziție ar fi putut fi concepută în principal pentru a reglementa conflictele privind temeiul juridic al măsurilor nu exclude aplicarea acesteia la alte aspecte. Acest lucru este cu atât mai mult adevărat cu cât nici modul de redactare a articolului 106a alineatul (3) din Tratatul Euratom, nici contextul acestei dispoziții – a fost mutată din partea a șasea a Tratatului CE, privind dispozițiile generale și finale, în capitolul din Tratatul Euratom intitulat „Aplicarea anumitor dispoziții din Tratatul privind Uniunea Europeană și din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene” – nu justifică o astfel de limitare în aplicarea acesteia.

86. În al treilea rând, articolul 106a alineatul (3) din Tratatul Euratom nu este singura dispoziție care trebuie luată în considerare în ceea ce privește aprovizionarea cu energie a statelor membre. Dacă s-ar conferi Comisiei o competență mai extinsă pentru a evalua deciziile în materie de ajutor de stat adoptate de statele membre în conformitate cu alte principii decât cele prevăzute la articolul 107 TFUE, acest lucru ar limita în mod clar autonomia statelor membre în domeniul respectiv. În consecință, se pune întrebarea dacă tratatele permit de fapt acest lucru. Domeniul „Energia” este reglementat în titlul XXI din TFUE. Potrivit articolului 4 alineatul (2) litera (i) din TFUE, acesta este un domeniu de competență partajată între Uniune și statele membre. Articolul 194 alineatul (1) TFUE și articolul 194 alineatul (2) primul paragraf TFUE obligă Parlamentul European și Consiliul să stabilească măsurile necesare pentru realizarea anumitor obiective legate de domeniul energiei „[î]n

53 A se vedea de asemenea preambulul „PREOCUPAȚI de stabilirea condițiilor de securitate menite să îndepărteze pericolele pentru viața și sănătatea populațiilor”, precum și articolul 2 litera (b) din Tratatul Euratom.

54 Situația de fapt din cauză este destul de diferită de cea din Hotărârea din 12 aprilie 2005, Comisia/Regatul Unit (C-61/03, EU:C:2005:210), în care Comisia a intenționat să se bazeze pe o dispoziție din Tratatul Euratom în domeniul energiei nucleare în scopuri militare, care nu intră în sfera de aplicare a Tratatului Euratom. Curtea a declarat în acest context, la punctul 44, că, „în măsura în care Tratatul [Euratom] nu oferă Comunității un instrument specific pentru a urmări [protecția sănătății publice și a mediului împotriva pericolelor legate de utilizarea energiei nucleare, inclusiv în scopuri militare], este posibil ca măsurile adecvate să fie adoptate pe baza dispozițiilor relevante din Tratatul CE [...]”. Situația de fapt din cauză este destul de diferită și de cea din Hotărârea din 27 octombrie 2009, CEEZ (C-115/08, EU:C:2009:660), care se referă la aplicarea principiului egalității, cu privire la care Tratatul Euratom nu conține nicio regulă explicită (a se vedea punctele 87-91 din hotărârea respectivă), și, în plus, după cum subliniază în speță Republica Slovacă, nu conduce la un rezultat care să nege obiectivele Tratatului Euratom.

contextul instituirii și al funcționării pieței interne și din perspectiva necesității de a conserva și îmbunătăți mediul”. După cum am subliniat deja, articolul 194 alineatul (2) TFUE precizează de asemenea în mod clar că „[a]ceste măsuri [...] nu aduc atingere dreptului unui stat membru de a [...] alege diferite surse de energie și structurii generale a aprovizionării sale cu energie [...]”⁵⁵.

87. De aici rezultă că trebuie să fie recunoscută și menținută marja de apreciere a statelor membre în ceea ce privește aprovizionarea lor cu energie. În acest sens, articolul 194 alineatul (2) TFUE reprezintă o echilibrare importantă a rolului diferitor state membre în raport cu Uniunea în domeniul politicii energetice. În consecință, fie și numai pentru aceste motive, nu pare oportun să se permită Comisiei să ia în considerare în evaluarea sa privind un ajutor de stat în sectorul energetic obiectivele Uniunii dincolo de protecția pieței comune menționată în mod specific la articolul 107 alineatul (3) litera (c) TFUE⁵⁶.

88. Nici jurisprudența Curții și a Tribunalului nu obligă și nici nu împuternicește Comisia să procedeze astfel, chiar și în domenii din afara sectorului energetic.

89. Principiile specifice invocate de Republica Austria, care, potrivit acesteia, ar fi trebuit să fi fost deja luate în considerare la momentul evaluării aspectului dacă prin măsura de ajutor a fost urmărit un obiectiv de interes comun, sunt principiile protecției mediului, precauției, „poluatorul plătește” și durabilității. Cu toate acestea, după cum a subliniat în mod corect Tribunalul la punctul 515 din hotărârea atacată, Comisia ar fost obligată să țină seama de aceste principii doar în cazul în care Regatul Unit ar fi urmărit în mod specific realizarea lor prin intermediul măsurii sale de ajutor⁵⁷. În acest caz, acestea ar fi putut fi examinate de Comisie pentru a stabili dacă măsurile erau adecvate pentru atingerea acestui obiectiv⁵⁸. În prezenta cauză însă, obiectivul urmărit a fost facilitarea producției de energie nucleară, iar Comisia, potrivit articolului 107 alineatul (3) litera (c) TFUE, a trebuit doar să evalueze dacă măsura a modificat în mod nefavorabil condițiile schimburilor comerciale într-o măsură care contravine interesului comun⁵⁹.

90. Nici jurisprudența subsecventă nu modifică această concluzie: Curtea a considerat că, atunci când Comisia aplică procedura privind ajutoarele de stat, este obligată, în conformitate cu economia generală a tratatului, să se asigure că dispozițiile care reglementează ajutoarele de stat sunt aplicate în mod coerent cu alte dispoziții specifice în afară de cele referitoare la ajutoarele de stat și, în consecință, să evalueze compatibilitatea ajutoarelor în cauză cu aceste dispoziții specifice *atunci când aspectele ajutoarelor sunt atât de indisociabil legate de obiectul ajutoarelor încât este imposibilă evaluarea separată a acestora*⁶⁰. În prezenta cauză, așa cum arată Comisia, existența unei astfel de legături indisolubile nu a fost invocată de Republica Austria și nici nu există. Principiile invocate de Republica Austria, și anume principiile protecției mediului, precauției, „poluatorul plătește” și durabilității, pot fi

55 A se vedea de asemenea regula procedurală prevăzută la articolul 192 alineatul (2) litera (c) TFUE, în cazul în care Uniunea Europeană este activă în acest domeniu, precum și Declarația nr. 35 anexată la Actul final al Conferinței interguvernamentale care a adoptat Tratatul de la Lisabona, semnată la 13 decembrie 2017.

56 Pentru aceste motive, Austria nu se poate baza nici pe cauze din afara domeniului ajutoarelor de stat.

57 A se vedea Hotărârea din 3 decembrie 2014, Castelnou Energía/Comisia (T-57/11, EU:T:2014:1021, punctul 189).

58 Deși Republica Austria susține că aceste principii ar fi trebuit luate în considerare deja pentru a decide dacă măsurile de ajutor au urmărit un obiectiv de interes comun, aceasta contestă punctul 517 din hotărârea atacată, care tratează problema proporționalității măsurii potrivit articolului 107 alineatul (3) litera (c) a doua subteză TFUE. În consecință, considerentele Tribunalului din această parte a hotărârii atacate se referă la chestiuni de proporționalitate.

59 Cu privire la această evaluare, a se vedea punctul 115 și următoarele din prezentele concluzii.

60 Hotărârea din 15 iunie 1993, Matra/Comisia (C-225/91, EU:C:1993:239, punctul 41). A se vedea de asemenea evaluarea Tribunalului în această privință în Hotărârea din 13 ianuarie 2004, Thermenhotel Stoiser Franz și alții/Comisia (T-158/99, EU:T:2004:2, punctul 159), Hotărârea din 12 februarie 2008, BUPA și alții/Comisia (T-289/03, EU:T:2008:29, punctul 315), și Hotărârea din 3 decembrie 2014, Castelnou Energía/Comisia (T-57/11, EU:T:2014:1021, punctele 185 și 190).

evaluate separat și, în cazul în care se dovedește necesar, în cadrul unor proceduri diferite⁶¹. Trebuie menționat că, potrivit punctului 150 din răspunsul Comisiei, Republica Austria nu a atacat decizia suplimentară privind metoda de stabilire a prețurilor pentru contractele privind deșeurile nucleare, care au fost de asemenea considerate ajutoare de stat și declarate compatibile cu piața internă potrivit articolului 107 alineatul (3) litera (c) TFUE⁶².

91. Tribunalul nu a săvârșit, așadar, nicio eroare de drept atunci când a considerat că nu trebuia să țină seama de alte obiective ale Tratatului pentru a stabili dacă măsurile de ajutor promovează un obiectiv de interes comun.

2. Al doilea motiv: articolul 107 alineatul (3) litera (c) TFUE a fost aplicat în mod incorect, întrucât sectorul economic relevant a fost definit în mod eronat și nu a fost aplicată cerința privind existența unor disfuncționalități ale pieței

a) Rezumatul argumentelor Republicii Austria

92. La punctele 105, 139 și 140 și 144 din hotărârea atacată, Tribunalul a considerat că promovarea energiei nucleare constituie activitatea economică relevantă în sensul articolului 107 alineatul (3) litera (c) TFUE și că dezvoltarea Hinkley Point C constituie o astfel de promovare a energiei nucleare. La punctele 151 și 240 din hotărârea atacată, Tribunalul a apreciat că existența unei disfuncționalități a pieței poate fi un factor relevant pentru declararea ajutoarelor de stat ca fiind compatibile cu piața internă, însă absența unei disfuncționalități a pieței nu înseamnă neapărat că condițiile prevăzute la articolul 107 alineatul (3) litera (c) TFUE nu sunt îndeplinite, și că, chiar dacă nu a existat o disfuncționalitate a pieței, intervenția Regatului Unit a fost de fapt necesară pentru a realiza dezvoltarea Hinkley Point C.

93. Prin intermediul celui de al doilea motiv, Republica Austria susține că Tribunalul a săvârșit o eroare de drept cu privire la trei aspecte: în primul rând, se afirmă că Tribunalul nu a recunoscut că decizia în cauză nu identifică activitatea economică în cauză, în sensul articolului 107 alineatul (3) litera (c) TFUE. În acest sens, Republica Austria susține de asemenea că Tribunalul nu și-a îndeplinit obligațiile de a prezenta în mod adecvat motivele de fapt și de drept cu privire la activitatea economică susținută prin intermediul ajutoarelor pentru Hinkley Point C, în conformitate cu articolul 296 al doilea paragraf TFUE. În al doilea rând, se afirmă că Tribunalul a identificat în mod eronat activitatea economică relevantă, întrucât activitatea economică corespunzătoare este producția de energie, iar nu producția de energie nucleară. În al treilea rând, se susține că Tribunalul nu a recunoscut faptul că disfuncționalitatea pieței este o condiție prealabilă legală a oricărei constatări a necesității în temeiul articolului 107 alineatul (3) litera (c) TFUE.

61 Astfel, de exemplu, construcția și exploatarea centralelor nucleare din Regatul Unit necesită o serie de aprobări, licențe și permise în care pot fi abordate problemele de mediu relevante. Acordarea de astfel de aprobări, licențe și permise poate fi contestată și în cadrul procedurilor de control judiciar. De asemenea, Comisia este informată, de exemplu, cu privire la planurile de eliminare a deșeurilor radioactive în conformitate cu articolul 37 din Tratatul Euratom și emite un aviz cu privire la astfel de planuri. A se vedea, printre altele, avizul Comisiei din 3 februarie 2012 privind planul pentru eliminarea deșeurilor radioactive provenind de la cele două reactoare de tip EPR de la centrala nucleară Hinkley Point C, situată în Somerset, Marea Britanie (JO 2012, C 33, p. 1).

62 Punctul 359 din hotărârea atacată, cu privire la Decizia din 9 octombrie 2015 pronunțată în cauza SA.34962, Waste Contract for New Nuclear Power Stations (JO 2016, C 161, p. 1).

b) Evaluare

94. În ceea ce privește problema neidentificării activității economice vizate de ajutor, Tribunalul nu numai că a respins argumentul privind caracterul insuficient al motivării⁶³, dar întreaga decizie în litigiu pornește de la ideea că este vorba despre producția de energie electrică prin utilizarea energiei nucleare și este plină de referințe de acest fel. Pot fi citate numeroase exemple în acest scop, dar este suficient probabil se subliniem considerentul (358) din decizia în litigiu, care prevede: „Prin urmare, conform concluziilor Comisiei, [contractul pe diferență] pentru [Hinkley Point C] stabilește condițiile de desfășurare a activității de producere a energiei electrice prin intermediul utilizării tehnologiei nucleare [...]”

95. În consecință, în opinia noastră, Tribunalul nu a săvârșit nicio eroare de drept atunci când a declarat, la punctul 139 din hotărârea atacată, că „trebuie respins argumentul Republicii Austria întemeiat pe faptul că Comisia nu a precizat care activitate economică în sensul articolului 107 alineatul (3) litera (c) TFUE se consideră a fi promovată prin măsurile în cauză”. La acest punct, Tribunalul s-a întemeiat pe considerentul (392) al deciziei în litigiu, care constituie un alt exemplu de identificare clară a activității economice. În măsura în care Republica Austria ridică acest argument în vederea reexaminării deciziei Comisiei, acesta este în mod evident inadmisibil⁶⁴.

96. Nici expunerea de motive a Tribunalului nu a fost insuficientă. Mai întâi, trebuie arătat că invocarea de către reclamantă a articolului 296 al doilea paragraf TFUE este eronată. Conform jurisprudenței constante, obligația de motivare ce revine Tribunalului în conformitate cu articolul 53 coroborat cu articolul 36 din Statutul Curții de Justiție și cu articolul 117 litera (m) din Regulamentul de procedură al Tribunalului nu impune acestuia să facă o expunere care să urmeze în mod exhaustiv și unul câte unul toate argumentele prezentate de părțile în litigiu și că motivarea Tribunalului poate fi, așadar, implicită, cu condiția de a permite persoanelor interesate să cunoască motivele pentru care Tribunalul nu a admis argumentele lor, iar Curții să dispună de elemente suficiente pentru a-și exercita controlul⁶⁵.

97. La punctele 155 și 156 din hotărârea atacată, Tribunalul a reamintit motivele pe care Comisia le-a prezentat pentru evaluarea sa și care arată natura specifică a producției de energie nucleară ca activitate economică. Astfel, Tribunalul a îndeplinit în mod clar standardul enunțat mai sus.

98. Prin intermediul celui de al doilea aspect, Republica Austria susține că Tribunalul ar fi trebuit să stabilească că activitatea economică relevantă era producția de energie electrică, iar nu producția de energie nucleară. Partea respectivă susține că, în scopul aplicării normelor privind ajutoarele de stat, contează produsul final, și anume energia electrică.

99. Nu putem fi de acord cu această afirmație. Întregul exercițiu implicat în aplicarea normelor privind ajutoarele de stat constă în definirea activității economice relevante pentru a evalua dacă ajutoarele în cauză sunt necesare pentru a susține dezvoltarea economică. În consecință, trebuie să ne întrebăm dacă ajutoarele de stat vor susține dezvoltarea energiei nucleare, spre deosebire de producția de energie electrică în general. Astfel cum a arătat Tribunalul⁶⁶, Comisia a dispus de nenumărate elemente de probă în sensul că piața fie nu era dispusă, fie nu era capabilă să finanțeze proiectul Hinkley Point C

63 A se vedea punctele 155-157, precum și punctul 405 din hotărârea atacată, în care Tribunalul a abordat particularitățile energiei nucleare (în special în ceea ce privește finanțarea centralelor nucleare).

64 Potrivit articolului 256 alineatul (1) al doilea paragraf TFUE și articolului 58 primul paragraf din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene, acțiunile pot avea ca obiect numai erorile de drept al Uniunii săvârșite de Tribunalul.

65 A se vedea în acest sens Hotărârea din 5 iulie 2011, Edwin/OAPI (C-263/09 P, EU:C:2011:452, punctul 64 și jurisprudența citată în cadrul acestuia).

66 A se vedea de exemplu punctele 165, 168, 171 și 174 din hotărârea atacată.

în absența garanțiilor și a celorlalte forme de ajutor acordate de Regatul Unit. Este irelevant pentru prezenta acțiune că ar putea să nu existe disfuncționalități ale pieței în ceea ce privește *alte* forme de producție a energiei electrice. Și în acest context trebuie să se țină seama de dreptul fiecărui stat membru de a alege propria varietate de surse de energie, în temeiul articolului 194 alineatul (2) TFUE.

100. În măsura în care Republica Austria se întemeiază pe punctul 54 și următoarele din Ordonanța Tribunalului Greenpeace Energy și alții/Comisia⁶⁷, trebuie subliniat că în cauza respectivă Tribunalul s-a pronunțat cu privire la dreptul părților de a introduce o acțiune în conformitate cu articolul 263 al patrulea paragraf TFUE, care trebuie luat în considerare potrivit criteriilor prevăzute în Hotărârea Plaumann/Comisia⁶⁸. În scopul respectiv, Tribunalul s-a pronunțat cu privire la problema dacă există o situație concurențială pe piață între beneficiarii ajutoarelor și reclamânți. Această evaluare urmărește să stabilească dacă reclamânții au fost afectați de ajutoare. Totuși, aceasta este o chestiune puțin diferită de aceea de a determina ce constituie o „activitate economică” în sensul articolului 107 alineatul (3) litera (c) din TFUE. Activitatea economică este determinată în vederea stabilirii unui punct de referință pentru un test de proporționalitate atunci când se verifică necesitatea ajutoarelor pentru sprijinirea activității economice și dacă respectivul ajutor este necesar, dacă are efectul stimulat în acest scop. În schimb, situația concurențială pe piață devine relevantă numai atunci când analizăm criteriul suplimentar de la articolul 107 alineatul (3) litera (c) TFUE, care constă în faptul dacă ajutoarele modifică în mod nefavorabil condițiile schimburilor comerciale într-o măsură care contravine interesului comun⁶⁹. În acest scop, Tribunalul s-a bazat într-adevăr pe întreaga piață a energiei electrice, mai degrabă decât pe simpla „activitate economică” constând în generarea de energie electrică prin utilizarea energiei nucleare⁷⁰.

101. Pentru aceste motive, Tribunalul nu a săvârșit o eroare de drept atunci când a considerat că producția de energie nucleară este o activitate economică relevantă în sensul criteriului pozitiv prevăzut la articolul 107 alineatul (3) litera (c) TFUE, și anume dacă ajutorul facilitează dezvoltarea anumitor activități economice.

102. Al treilea argument de la această rubrică este că Tribunalul ar fi trebuit să considere că disfuncționalitatea pieței este un criteriu relevant pentru aplicarea articolului 107 alineatul (3) litera (c) TFUE. Spre deosebire de ceea ce Tribunalul a constatat în decizia sa, Republica Austria susține că Comisia a identificat o disfuncționalitate a pieței, deși, potrivit statului menționat, din cauza definiției greșite a pieței, această constatare a fost incorectă.

103. Din nou, nu putem fi de acord cu acest argument. Pentru început, Comisia a constatat că a existat o disfuncționalitate a pieței întrucât a plecat de la premisa că piețele de capital care funcționează în mod obișnuit nu vor finanța construcția de noi centrale nucleare, având în vedere termenele extrem de lungi implicate și riscul politic perceput ca fiind asociat cu un asemenea proiect⁷¹.

104. În continuare, trebuie avut în vedere faptul că, până în prezent, Tribunalul a respins în mod corect, în opinia noastră, sugestia potrivit căreia identificarea unei disfuncționalități a pieței este un element vital în aprecierea articolului 107 alineatul (3) litera (c) TFUE⁷². Nu am dori să fim înțeleși greșit referitor la acest aspect: existența unei disfuncționalități a pieței poate furniza, desigur, adesea,

67 Ordonanța din 26 septembrie 2016 (T-382/15, nepublicată, EU:T:2016:589). În cadrul acestei proceduri, Greenpeace Energy eG și alte companii active în generarea și furnizarea de energie din surse regenerabile au încercat să conteste decizia în cauză. A se vedea nota de subsol 2. În ordonanța respectivă, Tribunalul a reținut la punctul 55 și următoarele că natura energiei electrice este astfel încât, odată ce i s-a permis accesul în sistemul de transmisie sau de distribuție, este dificil să se determine originea sa și în special sursa de energie din care a fost produsă și că din acest motiv nu pot fi definite diferite piețe în funcție de sursa de energie.

68 Hotărârea din 15 iulie 1963 (25/62, EU:C:1963:17).

69 Citat drept „condiția negativă” a articolului 107 alineatul (3) litera (c) TFUE. A se vedea punctul 59 din prezentele concluzii.

70 Punctele 231 și 232 din hotărârea atacată.

71 Considerentele (382)-(385) ale deciziei în litigiu.

72 Punctele 150 și 151 din hotărârea atacată și jurisprudența citată.

probele cele mai convingătoare ale necesității unui ajutor în sensul articolului 107 alineatul (3) litera (c) TFUE. Cu toate acestea, ceea ce este necesar pentru această analiză nu este existența ca atare a unei disfuncționalități a pieței⁷³, ci mai degrabă să se stabilească dacă ajutoarele de stat în cauză ar facilita anumite activități economice⁷⁴.

3. Al treilea motiv: caracterul incorect al controlului efectuat de Tribunal cu privire la aplicarea testului de proporționalitate

a) Rezumatul argumentelor Republicii Austria

105. La punctele 405 și 413 din hotărârea atacată, Tribunalul a evaluat efectele măsurii de ajutor, și anume faptul că Hinkley Point C poate fi construit, împreună cu implicațiile acestui fapt asupra aprovizionării cu energie electrică de bază în Regatul Unit. De asemenea, a constatat că energia eoliană nu ar putea în mod realist furniza capacitatea necesară. La punctul 507 din aceeași hotărâre, Tribunalul a constatat că Regatul Unit avea dreptul să mențină energia nucleară în cadrul varietății sale de surse de energie. La punctul 506, Tribunalul nu a găsit niciun motiv să pună sub semnul întrebării constatarea Comisiei potrivit căreia riscul denaturării concurenței a fost limitat. La punctele 470 și 499, Tribunalul a arătat că măsurile de ajutor nu conduc la situații discriminatorii excesive în privința celorlalte tehnologii. În sfârșit, la punctul 515 și următoarele, Tribunalul a considerat că Comisia nu era obligată să țină seama de principiile menționate la punctul 82 din prezentele concluzii. Republica Austria contestă respectivele constatări.

106. Mai mult, Republica Austria susține că Tribunalul a săvârșit o eroare de apreciere a proporționalității măsurii. Mai exact, aceasta susține, în primul rând, că Tribunalul ar fi trebuit să aprecieze proporționalitatea acestei măsuri prin raportare la piața de energie electrică în ansamblu. În al doilea rând, că Tribunalul ar fi trebuit să recunoască faptul că prezenta procedură a implicat ceea ce în esență reprezenta o cauză-pilot privind proporționalitatea noilor proiecte nucleare în general. În consecință, orice posibilă denaturare a concurenței ar fi trebuit evaluată prin raportare la respectiva considerație. În al treilea rând, că o consecință a hotărârii Tribunalului va fi acordarea unui avantaj continuu producătorilor de energie nucleară în detrimentul altor producători de energie. În al patrulea rând, se afirmă că Tribunalul nu a reușit să echilibreze efectele negative ale energiei nucleare (inclusiv costurile pe termen lung asociate cu eliminarea deșeurilor) cu avantajele potențiale ale acesteia.

b) Evaluare

107. Acest motiv se referă la testul de proporționalitate care este condiția negativă cuprinsă la articolul 107 alineatul (3) litera (c) TFUE, conform căruia o măsură de ajutor trebuie nu numai să fie necesară pentru a facilita dezvoltarea unei activități economice, ci trebuie să realizeze acest lucru fără să modifice în mod nefavorabil condițiile schimburilor comerciale într-o măsură care contravine interesului comun.

108. În ceea ce privește argumentul proporționalității referitor la piața de energie electrică în ansamblu, acesta pare într-adevăr o variantă a celei de a doua părți a celui de al doilea motiv, și anume că piața relevantă este piața mai largă a energiei electrice, spre deosebire de piața producției de energie nucleară. Cu toate acestea, este irelevant în acest context faptul că energia electrică ar fi putut fi produsă prin alte mijloace.

73 Disfuncționalitatea pieței descrie o situație în care piața nu poate satisface cererea. Cu toate acestea, statele membre au dreptul să promoveze obiectivele prevăzute la articolul 107 alineatele (2) și (3) TFUE chiar dacă nu există o cerere suficientă pe piață pentru acestea.

74 În măsura în care Republica Austria se bazează pe Hotărârea din 9 iunie 2016, *Magic Mountain Kletterhallen și alții/Comisia* (T-162/13, nepublicată, EU:T:2016:341, punctul 81), pentru argumentul său potrivit căruia Tribunalul s-a bazat, cu toate acestea, pe o disfuncționalitate a pieței, este destul de clar că Tribunalul s-a referit la respectiva hotărâre doar ca la un argument suplimentar în cauza respectivă, dar acest lucru nu a limitat constatarea sa în sensul că disfuncționalitatea pieței nu era în niciun fel un criteriu necesar.

109. Trebuie să revenim astfel la aspectul fundamental că, în temeiul articolului 194 alineatul (2) TFUE, Regatul Unit a avut dreptul să își aleagă diferitele surse de energie și că a optat să aibă energia nucleară ca parte a acestei varietăți a surselor de energie. În consecință, Comisia a avut obligația, în temeiul articolului 194 alineatul (2) TFUE, să țină seama de proporționalitatea măsurii în cauză, destinată să aplice această opțiune de politică, și anume producția de energie nucleară, la Hinkley Point C. Prin urmare, nu se poate afirma că evaluarea proporționalității de către Comisie a fost nepermis de restrânsă sau că Tribunalul a săvârșit o eroare de drept în această privință.

110. În ceea ce privește argumentul cauzei-pilot, Republica Austria se bazează pe secțiunea 6 din Comunicarea Comisiei privind noțiunea de ajutoare de stat în sensul articolului 107 alineatul (1) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene⁷⁵. Mărturisim că am considerat această trimitere oarecum derutantă, întrucât nu există nimic în secțiunea 6 (sau de altfel în altă parte) a Comunicării Comisiei care să se refere la cauzele-pilot. Comunicarea Comisiei privește doar aspectul dacă o măsură constituie ajutor de stat în sensul articolului 107 alineatul (1) TFUE. Potrivit punctului 2, ea „nu se referă la compatibilitatea ajutorului de stat cu piața internă în temeiul articolului 107 alineatele (2) și (3) și al articolului 106 alineatul (2) din tratat, care trebuie să fie evaluată de către Comisie”. Comunicarea Comisiei este, așadar, complet irelevantă pentru orice evaluare a proporționalității în ceea ce privește o măsură în scopul articolului 107 alineatul (3) litera (c) TFUE. În consecință, nu se poate afirma că comunicarea oferă îndrumări reale referitor la principiile care trebuie aplicate în ceea ce privește o astfel de evaluare.

111. În egală măsură, nu suntem convingeți de încrederea plasată de Republica Austria în Hotărârea Eventech⁷⁶. Această cauză a vizat problema dacă o decizie de reglementare care să permită anumitor vehicule de transport public implicate în transportul de pasageri să folosească benzile de autobuz de pe străzile Londrei, cu excluderea altor vehicule, ar putea constitui o formă de ajutor de stat. În cadrul hotărârii sale, Curtea a observat că, în acest scop, „nu este necesar să se stabilească un efect real al ajutorului în cauză asupra schimburilor comerciale dintre statele membre și o denaturare efectivă a concurenței, ci doar să se examineze dacă acest ajutor este susceptibil să afecteze aceste schimburi și să denatureze concurența”⁷⁷.

112. Nu putem să nu ne gândim că se acordă o importanță prea mare respectivei hotărâri – de altfel, foarte importantă – referitoare la impactul potențial al ajutoarelor de stat în cauză. În concret, nu există nimic în hotărârea menționată care să sugereze că evaluarea aspectului dacă un ajutor de stat este compatibil cu piața internă trebuie făcută *altfel* decât prin referire la ajutorul *individual* implicat în măsura în cauză. Toate acestea înseamnă că nu există nimic în Hotărârea Eventech⁷⁸ care să susțină afirmația mai generală potrivit căreia Comisia ar trebui să aibă în vedere problema dacă acordarea de ajutoare de acest tip ar putea denatura concurența în general.

113. Nu putem accepta nici argumentul potrivit căruia efectul acestei hotărâri va fi favorizarea operatorilor de energie nucleară în detrimentul altor forme de producție de energie electrică⁷⁹. Trebuie reamintit că fiecare notificare pentru acordarea sau modificarea unui ajutor de stat trebuie apreciată în sine, în temeiul articolului 107 TFUE.

114. În orice caz, este absolut evident că barierele la intrarea pe piața energiei nucleare sunt cu totul diferite de cele care stau în fața altor forme de producție a energiei electrice: respectivele bariere specifice includ riscul politic asociat opoziției față de energia nucleară, costurile de capital enorme implicate în construcția acestor instalații și costurile specifice asociate cu stocarea sigură a

75 JO 2016, C 262, p. 1.

76 Hotărârea din 14 ianuarie 2015 (C-518/13, EU:C:2015:9).

77 Hotărârea din 14 ianuarie 2015, Eventech (C-518/13, EU:C:2015:9, punctul 65).

78 Hotărârea din 14 ianuarie 2015 (C-518/13, EU:C:2015:9).

79 De asemenea, trebuie subliniat faptul că contractele pe diferență sunt oferite și pentru surse de energie regenerabilă, cu dispoziții specifice care sunt orientate către aceste industrii.

combustibilului nuclear uzat. Astfel cum am menționat deja, măsura de ajutor în litigiu în prezenta cauză urmărește să abordeze aceste dificultăți particulare, de exemplu prin adoptarea unor măsuri speciale concepute pentru a face față riscurilor politice concrete și specifice asociate proiectului. Tocmai pentru că aceste dispoziții vizează abordarea acestor riscuri concrete, sugestia că decizia în cauză implică într-un anumit fel o formă de discriminare față de alte forme de producție de energie electrică este, cu respect, atât artificială, cât și nerealistă.

115. Mai mult, Republica Austria susține că Tribunalul a considerat în mod eronat că nu a fost necesar să țină seama de măsura în care măsurile în cauză au adus atingere unor principii esențiale de mediu, precum principiul precauției, principiul „poluatorul plătește” și principiul durabilității⁸⁰. În afară de faptul că Republica Austria nu a depășit stadiul unei afirmații în ceea ce privește pretensele daune aduse mediului, ar trebui să observăm și că articolul 107 TFUE se găsește în titlul VII, care prevede norme comune privind concurența, impozitarea și apropierea legislațiilor. În consecință, sarcina Comisiei, astfel cum se precizează în mod clar la articolul 107 alineatele (2) și (3) TFUE, este pur și simplu să evalueze dacă măsura de stat în cauză „po[ate] fi considerat[ă] compatibil[ă] cu piața internă”.

116. Piața internă este ea însăși definită de articolul 26 alineatul (2) TFUE ca fiind un spațiu „fără frontiere interne, în care libera circulație a mărfurilor, a persoanelor, a serviciilor și a capitalurilor este asigurată în conformitate cu dispozițiile tratatelor”. Chiar dacă este adevărat că, astfel cum a observat Tribunalul în Hotărârea Castlenou Energía/Comisia⁸¹, politicile de mediu trebuie integrate în definirea și în punerea în aplicare a politicilor Uniunii, nu este mai puțin adevărat că în acea cauză Curtea a observat de asemenea că „[p]rotecția mediului nu constituie, în sine, [...] una dintre componentele acestei piețe interne”.

117. Astfel, este clar că sarcina prevăzută de articolul 107 TFUE este mai limitată decât cea solicitată de Republica Austria. Această sarcină este în esență aceea de a evalua compatibilitatea ajutorului în cauză cu normele privind concurența și piața internă. Comisiei nu îi revine totuși sarcina de a evalua în acest context dacă măsura de ajutor specifică respectă dreptul Uniunii în general, dincolo de cerințele specifice ale pieței interne și ale normelor privind concurența.

118. Poate că acest lucru este valabil în special în contextul respectării normelor de mediu, întrucât aceasta este o sarcină care, cel puțin într-o primă fază, este alocată autorităților relevante din fiecare dintre statele membre, a căror responsabilitate este să decidă dacă proiectul în cauză ar trebui să primească autorizația corespunzătoare din perspectiva planificării și a mediului. În acest sens, suntem de acord cu afirmația Tribunalului, care a statuat, în Hotărârea BUPA și alții/Comisia⁸², că Comisia „nu trebuie să efectueze o apreciere cu privire la dispozițiile relevante care nu aparțin, *stricto sensu*, dreptului ajutoarelor de stat decât atunci când anumite modalități ale ajutorului în cauză sunt atât de strâns legate de obiectul acestuia, încât eventuala neconformitate a acestora cu dispozițiile respective ar afecta în mod necesar compatibilitatea acestui ajutor cu piața comună”.

119. În consecință, rezultă că Tribunalul nu a greșit în aprecierea sa potrivit căreia Comisia nu era obligată să ia în considerare impactul potențial asupra mediului al Hinkley Point C în evaluarea efectuată de aceasta cu privire la compatibilitatea ajutorului cu piața internă în sensul articolului 107 alineatul (3) litera (c) TFUE.

80 A se vedea punctul 516 din hotărârea atacată.

81 Hotărârea din 3 decembrie 2014 (T-57/11, EU:T:2014:1021, punctul 189).

82 Hotărârea din 12 februarie 2008 (T-289/03, EU:T:2008:29, punctul 314).

4. Al patrulea motiv: considerarea ajutorului drept ajutor de exploatare și dacă un asemenea ajutor este inadmisibil

a) Rezumatul argumentelor Republicii Austria

120. La punctele 612 și 613 din hotărârea atacată, Tribunalul a afirmat că, într-o cauză în care sunt aplicabile Orientările comunitare privind ajutorul de stat pentru protecția mediului⁸³, există o cerință de clasificare a ajutorului în cauză pentru a stabili dacă era vorba despre ajutor pentru investiții sau despre ajutor de exploatare. Tribunalul a considerat însă că acest lucru nu a fost necesar în împrejurările cauzei.

121. Republica Austria contestă aceste constatări și susține că anumite părți ale măsurilor de ajutor constituie un ajutor de exploatare care nu este conceput pentru a stimula investițiile în centrala nucleară, ci este mai degrabă o formă de ajutor destinat în esență să subvenționeze exploatarea centralei. În plus, aceasta susține că ajutorul de exploatare este, în cel mai bun caz, compatibil cu piața comună în cazuri excepționale. Republica Austria subliniază că, pe o piață funcțională de produse, care furnizează produsul „energie electrică” în cantitățile necesare, ajutorul de exploatare este inadmisibil întrucât denaturează concurența într-o măsură contrară interesului comun.

122. Cu toate acestea, Tribunalul a fost de acord cu Comisia că ajutorul în cauză trebuia considerat echivalent al ajutorului pentru investiții întrucât a permis NNBG să se angajeze să investească în construcția Hinkley Point C. În mod concret, acesta a concluzionat că, din punctul de vedere al modelării financiare, valoarea actuală netă a plăților „prețului de exercitare” putea fi considerată ca echivalentul unei plăți forfetare care ar permite NNBG să acopere costurile de construcție.

b) Evaluare

123. Argumentele Republicii Austria au fost respinse de Tribunal, care a observat la punctul 583 din hotărârea atacată:

„[...] [N]imic nu se opune ca o măsură de ajutor care urmărește un obiectiv de interes public, care este adecvată și necesară pentru atingerea acestui obiectiv, care nu afectează condițiile schimburilor comerciale într-o măsură contrară interesul comun și care, în consecință, îndeplinește exigențele articolului 107 alineatul (3) litera (c) TFUE, să fie declarată compatibilă cu piața internă, în aplicarea acestei dispoziții, indiferent dacă aceasta trebuie calificată drept ajutor pentru investiții sau drept ajutor de exploatare. În fond, trebuie amintit că până și un ajutor de exploatare poate fi declarat compatibil cu piața internă atunci când sunt îndeplinite aceste condiții (a se vedea în acest sens Hotărârea din 9 iunie 2016, Magic Mountain Kletterhallen și alții/Comisia, T-162/13, nepublicată, EU:T:2016:341, punctele 116 și 117).”

124. În afară de faptul că Republica Austria nu a contestat această afirmație, ceea ce ar putea face acest motiv inoperant, al patrulea motiv este de asemenea nefondat. Comisia a constatat totodată că măsurile urmăreau un obiectiv de interes public, și anume crearea unei noi capacități de generare a energiei nucleare care nu ar putea fi realizată într-un termen rezonabil fără intervenția statului. În aceste condiții, Tribunalul a constatat că „măsurile menționate nu pot fi considerate ajutoare care se limitează la menținerea unui statu-quo” și că, dimpotrivă, „potrivit constatărilor Comisiei, în absența acestora, nu ar fi efectuată în timp util nicio investiție în centrale nucleare noi”⁸⁴. Tribunalul a reținut – în mod corect, în opinia noastră – și că contractele pe diferență au fost în esență un mecanism de stabilizare a prețurilor menit să „să garanteze venituri stabile pe o perioadă suficient de

⁸³ JO 1994, C 72, p. 3.

⁸⁴ Punctul 584 din hotărârea atacată.

lungă pentru a încuraja întreprinderea în cauză să investească fondurile necesare construirii unor astfel de centrale noi”. În plus, acesta nu a fost comparabil cu forma tradițională de ajutor care funcționa ca o subvenție din fonduri nerambursabile, ci, dimpotrivă, a căutat mai degrabă să stimuleze investițiile prin garantarea unui nivel determinat și stabil al prețurilor⁸⁵.

125. S-ar putea adăuga că procedura contractului pe diferență este în mod inerent proporțională, în măsura în care prevede ceea ce s-ar putea numi un mecanism „de recuperare”, întrucât permite „recuperarea” fondurilor în cazul în care prețul de referință depășește prețul de exercitare. Toate acestea consolidează faptul că contractul pe diferență este conceput pentru a asigura un preț de venituri stabil pentru investitori. Acest preț este stabilit la un nivel care asigură o încredere mai mare pentru investitori că pot realiza cu timpul o rentabilitate-țintă a investiției. În timp ce prețul de exercitare este conceput pentru a permite o marjă echitabilă în favoarea acestor investitori, mecanismul „de recuperare” asigură și faptul că investitorii nu primesc un bonus excepțional în cazul în care prețul de referință depășește prețul de exercitare.

126. De asemenea, Tribunalul a afirmat – din nou, în mod corect, în opinia noastră – că, în aceste împrejurări, Comisia avea dreptul să țină seama de faptul că prețul de exercitare a luat în considerare nu numai costurile de construcție referitoare la Hinkley Point C, dar și costurile de exploatare. Tribunalul a considerat – încă o dată, considerăm că în mod corect – că aceste costuri au influențat „rentabilitatea proiectului” și au avut, în consecință, „impact asupra valorii pe care trebuie să o atingă prețul de exercitare pentru a iniția decizia de a investi în centrale nucleare noi”⁸⁶.

127. După cum tocmai am indicat, în ceea ce ne privește, nu putem decât să fim de acord cu această analiză. Cu riscul repetiției: aspectul esențial al compatibilității oricărui ajutor cu piața internă în sensul articolului 107 alineatul (3) litera (c) TFUE este în esență dacă un astfel de ajutor conduce la dezvoltarea anumitor activități economice, care altfel nu ar avea loc. Considerăm că nu poate exista nici o distincție *ex ante* între ajutorul de investiții, pe de o parte, și ajutorul de exploatare, pe de altă parte. Nu numai că o astfel de distincție nu este justificată printr-o examinare a textului propriu-zis al articolului 107 TFUE ca atare, dar, în orice caz, o astfel de distincție ar fi simplistă și s-ar preta doar la eludare prin utilizarea unor tehnici contabile inventate.

128. Se poate conveni în mod firesc că faptul că o măsură contestată echivalează cu un ajutor de exploatare poate fi, în anumite împrejurări, indicativ pentru faptul că ajutorul este conceput pur și simplu pentru a consolida statu-quo-ul. Astfel cum a remarcat chiar Tribunalul, asemenea ajutoare nu sunt, desigur, „de natură să îndeplinească cerințele articolului 107 alineatul (3) litera (c) TFUE”, întrucât „nu sunt de natură să favorizeze dezvoltarea în sensul acestei dispoziții”⁸⁷.

129. Cu toate acestea, situația din prezenta cauză este complet diferită și – ar putea fi chiar mai corect să spunem – este, în anumite privințe, excepțională. Este adevărat că, astfel cum a observat Republica Austria, unele elemente ale prețului de exercitare nu se limitează doar la costurile de construcție ca atare, ci includ și costuri specifice asociate cu producția de energie nucleară, inclusiv costul gestionării combustibilului uzat. Aceste costuri sunt totuși *costuri de investiții*, pe care NNBG trebuie neapărat să le suporte pentru ca centrala să funcționeze.

130. Situația nu se schimbă nici prin faptul că mecanismul prețului de exercitare prevede revizuirea calculelor relevante după perioade de 15, respectiv 25 de ani. Trebuie reamintit în acest stadiu că, astfel cum a observat Tribunalul, costurile de exploatare pe baza cărora a fost calculat prețul de exercitare trebuie estimate *ex ante* și că durata de exploatare a Hinkley Point C va fi foarte lungă, poate până la 60 de ani⁸⁸. Astfel, mecanismul de revizuire urmărește să atenueze pentru cele două

⁸⁵ Punctul 589 din hotărârea atacată.

⁸⁶ Punctul 593 din hotărârea atacată.

⁸⁷ Punctul 580 din hotărârea atacată.

⁸⁸ Punctele 424 și 594 din hotărârea atacată.

părți riscurile inerente în cadrul unui contract pe un termen atât de lung în cazul existenței unei diferențe semnificative (într-un sens sau altul) între prețul de exercitare și prețul de referință. Nimic din toate acestea nu poate fi dedus din faptul că mecanismul de stabilire a prețurilor este legat în mod inerent de decizia de investiție în raport cu Hinkley Point C ca atare.

131. În plus, nu există nimic în jurisprudența Curții, nici în Hotărârea Italia/Comisia⁸⁹, nici, în acest sens, în Hotărârea Freistaat Sachsen und Land Sachsen-Anhalt/Comisia⁹⁰, pentru a susține argumentul Republicii Austria. Prima cauză s-a referit la ajutoare pentru anumiți producători care urmau să contribuie la creșterea concentrației alcoolice a anumitor vinuri. Curtea a confirmat pur și simplu decizia Comisiei care a considerat că nu există niciun obiectiv de interes public care să susțină acordarea unor ajutoare în sensul articolului 107 alineatul (3) TFUE.

132. Aceeași este situația în privința Hotărârii Freistaat Sachsen und Land Sachsen-Anhalt/Comisia⁹¹, în care ajutoarele în cauză au fost concepute pentru a promova instruirea angajaților de la un nou centru de livrare a corespondenței din cadrul aeroportului Leipzig-Halle. În această cauză, Comisia a constatat că instruirea ar avea loc în orice caz, astfel încât ajutoarele nu erau în niciun fel vitale pentru a sprijini domeniul economic în cauză. Nu este deloc surprinzător faptul că respectiva decizie a fost confirmată în cele din urmă de Curte.

133. În consecință, Tribunalul a concluzionat în hotărârea atacată în sensul că decizia Comisiei de a aproba ajutoarele în cauză pe baza faptului că acestea susțineau investițiile într-un proiect de energie nucleară care în caz contrar ar fi putut să nu aibă loc s-a situat în marja de apreciere a acesteia în sensul articolului 107 alineatul (3) TFUE. Tribunalul a ajuns la respectiva concluzie chiar dacă o parte a ajutoarelor era legată de costurile de exploatare, deși inclusiv Comisia a considerat acest preț, cu siguranță în ceea ce privește respectivele costuri de exploatare, ca fiind o parte-cheie a stimulentele pentru investiția în proiect. În ceea ce ne privește, este suficient să menționăm că raționamentul Tribunalului cu privire la acest motiv nu dezvăluie nicio eroare juridică.

5. Al cincilea motiv: insuficientă determinare a elementelor ajutorului și o încălcare a Comunicării privind garanțiile

a) Rezumatul argumentelor Republicii Austria

134. La punctul 251 și următoarele din hotărârea atacată, Tribunalul s statuat că nu se poate deduce din considerentele (23) și (25) și din articolele 7 și 8 din Regulamentul nr. 651/2014 că numai o măsură de ajutor al cărei echivalent-subvenție a fost cuantificat poate fi declarată compatibilă cu piața internă. Nu se poate deduce nici din alte dispoziții de drept secundar că trebuie cuantificată valoarea exactă a echivalentului-subvenție al măsurilor de ajutor. În plus, Tribunalul a afirmat la punctul 309 din hotărârea respectivă că, independent de problema dacă a fost aplicată Comunicarea privind garanțiile, argumentele invocate de Republica Austria cu privire la durata garanției sunt inadmisibile. La punctul 338 din hotărârea menționată Tribunalul a reținut că dovezile prezentate nu demonstrează că EDF întâmpina dificultăți financiare.

135. La această rubrică, Republica Austria se bazează pe două aspecte. În primul rând, aceasta susține că elementele de ajutor „nu au fost suficient determinate” în decizia în cauză. În acest context, Republica Austria susține că respectivul eșec reprezintă o încălcare a orientărilor și a reglementărilor Comisiei referitoare la normele privind ajutoarele de stat, care ar fi trebuit aplicate în prezenta cauză

89 Hotărârea din 6 noiembrie 1990 (C-86/89, EU:C:1990:373).

90 Hotărârea din 21 iulie 2011 (C-459/10 P, nepublicată, EU:C:2011:515).

91 *Ibidem*.

conform principiilor egalității de tratament și nediscriminării. Republica Austria susține că, în orice caz, determinarea insuficientă a elementelor de ajutor face imposibilă evaluarea corectă a proporționalității și că, în cazul unei opriri a centralei, ajutoarele vor conduce invariabil la o compensație excesivă, odată ce acestea depășesc suma plătită în cazul unei exproprieri.

136. În acest context, Republica Austria susține un alt argument general legat de aplicabilitatea articolului 1 litera (c) din Regulamentul 2015/1589 coroborat cu articolul 4 alineatul (1) din Regulamentul nr. 794/2004. Republica Austria afirmă că aplicarea respectivelor dispoziții presupune faptul că bugetul inițial al ajutoarelor poate fi determinat, întrucât o notificare în temeiul articolului 4 alineatul (1) din Regulamentul nr. 794/2004 depinde de faptul dacă bugetul inițial este majorat cu mai mult de 20 %, un calcul care nu este posibil dacă bugetul inițial nu este determinat.

137. În al doilea rând, Republica Austria consideră că Comisia ar fi trebuit să aplice Comunicarea privind garanțiile. Această omisiune, potrivit Republicii Austria, nu este admisibilă, întrucât Comisia este obligată de propriile sale orientări și comunicări și ar fi trebuit să facă toate determinările în temeiul comunicării menționate. Republica Austria subliniază ceea ce pretinde că este determinarea insuficientă a duratei garanției susținând, în acest context, că Tribunalul a încălcat punctul 4.2 din Comunicarea privind garanțiile prin faptul că nu a calculat „echivalentul în numerar al subvenției” al garanțiilor.

138. În conformitate cu punctele 3.2.a și 4.1.a din această comunicare, Comisia ar fi trebuit să verifice în continuare, din proprie inițiativă, dacă împrumutul se afla în dificultate financiară. Acest lucru este important, întrucât ajutoarele de stat acordate companiilor aflate în dificultate sunt în general inadmisibile. Potrivit Republicii Austria, faptul că Tribunalul nu a recunoscut această greșală constituie o eroare suplimentară de drept.

b) Evaluare

139. În ceea ce privește argumentul Republicii Austria potrivit căruia elementele de ajutor nu au fost determinate în mod corespunzător și că aceasta constituie o încălcare a unei serii de orientări și regulamente ale Comisiei referitoare la normele privind ajutoarele de stat care ar fi trebuit aplicate în prezenta cauză în conformitate cu principiile privind egalitatea de tratament și nediscriminarea, Tribunalul a stabilit cerințele pentru aplicarea articolului 107 alineatul (3) litera (c) TFUE la punctele 248 și 249 din hotărârea atacată. Întrucât Comisia a putut evalua ajutoarele în conformitate cu aceste cerințe fără a determina alte elemente de ajutor, nici Comisia, nici Tribunalul nu au săvârșit nicio eroare prin faptul că au acceptat acest lucru⁹². După cum rezultă din analizele detaliate ale Tribunalului de la punctele 251-255 din hotărârea atacată, există motive specifice orientărilor și reglementărilor menționate pentru care trebuie cuantificate cuantumul ajutorului. În multe cazuri, acest lucru se datorează unei abordări standardizate, care nu este nici adecvată și nici necesară atunci când articolul 107 alineatul (3) litera (c) TFUE este aplicat în mod direct.

140. În măsura în care Republica Austria susține că testul de proporționalitate nu a putut fi efectuat în mod corect din cauza lipsei de determinare a elementelor de ajutor, Republica Austria încearcă practic să reintroducă argumentele sale deja invocate în cel de al patrulea aspect al celui de al treilea motiv de recurs. După cum am observat deja, testul de proporționalitate în temeiul articolului 107 alineatul (3) litera (c) TFUE nu servește decât pentru a determina dacă ajutorul afectează în mod negativ condițiile de tranzacționare într-o măsură contrară interesului comun. Republica Austria nici măcar nu susține că elementele de ajutor pe care le consideră nedeterminate, cum ar fi costul eliminării deșeurilor și depozitării finale sau condițiile exacte ale acordului cu secretarul de stat, au un astfel de efect. Din acest motiv, argumentul Republicii Austria în acest sens nu poate fi admis.

⁹² La punctele 72-74 din recurs rezultă în mod clar că, chiar dacă Republica Austria neagă acest lucru la punctul 70 din recurs, prin faptul că face referire la determinarea insuficientă a elementelor de ajutor, afirmă de fapt că ajutoarele nu au fost cuantificate.

141. În ceea ce privește argumentul Republicii Austria cu privire la posibile probleme în aplicarea articolului 1 litera (c) din Regulamentul 2015/1589 coroborat cu articolul 4 alineatul (1) din Regulamentul nr. 794/2004, nu este clar ce parte a hotărârii atacate este contestată⁹³. În afară de acest defect, acest articol nu servește în niciun fel argumentului Republicii Austria. Republica Austria susține că nu poate înțelege modul în care măsurile de ajutor în cauză în speță pot fi reconciliate cu dispozițiile menționate mai sus. De fapt, acestea nu trebuie să fie reconciliate. Articolul 4 din Regulamentul nr. 794/2004 se referă numai la excepții/simplificări ale procedurii de notificare. În cazul în care aceste cerințe, precum, de exemplu, faptul că majorarea bugetului unei scheme de ajutor autorizate nu depășește 20 %, nu pot fi demonstrate, măsura va fi considerată pur și simplu un „nou ajutor” și va trebui notificată cu formularul de notificare standard, în locul unui formular de notificare simplificat, potrivit articolului 2 și anexei I la Regulamentul 2015/1589⁹⁴. Contrar celor susținute de Republica Austria, chiar dacă nedeterminarea bugetului inițial ar putea împiedica Regatul Unit să notifice o majorare într-o formă simplificată, cu siguranță aceasta nici nu scutește și nici nu împiedică Regatul Unit să notifice o „majorare a bugetului” ca fiind un „nou ajutor”.

142. Faptul că orice modificare ulterioară a măsurilor trebuie să facă obiectul unei notificări se reflectă și la punctul 266 din hotărârea atacată. La acest punct, Tribunalul a subliniat că decizia de autorizare a Comisiei se referă numai la proiectul care i-a fost notificat. Această constatare nu a fost atacată de Republica Austria. În consecință, argumentele Republicii Austria nu pot fi admise.

143. Pentru toate aceste motive, primul aspect al celui de al cincilea motiv al Republicii Austria trebuie respins.

144. În ceea ce privește Comunicarea privind garanțiile, trebuie subliniat, astfel cum a afirmat în mod corect Republica Franceză, că Comunicarea privind garanțiile se referă la chestiunea dacă o garanție constituie ajutor de stat, iar nu la evaluarea compatibilității sale cu piața comună. Punctul 5 al Comunicării privind garanțiile clarifică acest aspect. Aceasta înseamnă că cererea sa nu are niciun impact asupra compatibilității garanției pentru credite cu articolul 107 alineatul (3) litera (c) TFUE. Conform punctului 3.2 litera (d) din Comunicarea privind garanțiile, faptul că „[p]entru garanție se achită prețul corespunzător prețului pieței” este unul dintre cele patru criterii care trebuie îndeplinite cumulativ pentru ca prezența unui ajutor de stat să fie exclusă pentru garanțiile individuale ale statului. În acest sens, trebuie să observăm că niciuna dintre părți nu a contestat că garanția pentru credite a reprezentat ajutor de stat, tocmai pentru că prețul plătit de NNBG pentru această garanție nu ar putea fi considerat un preț de piață. Nu ar putea fi considerat astfel pentru simplul motiv că nicio asemenea facilitate nu era disponibilă pe piețele de capital relevante⁹⁵. Prin urmare, fără îndoială că garanția de credite nu a îndeplinit criteriile pentru a fi exclusă ca ajutor de stat, în conformitate cu Comunicarea privind garanțiile. Din același motiv, Tribunalul nu a fost nevoit să analizeze mai departe dacă „persoana creditată nu se află în dificultate financiară”. Acesta este altul dintre cele patru criterii stabilite în acest scop⁹⁶.

145. Nu este corect nici argumentul Republicii Austria în sensul că, în orice caz, în conformitate cu punctul 4.2 din Comunicarea privind garanțiile, ar trebui calculat un echivalent al garanției sub formă de numerar. Având în vedere că garanția pentru credite, precum și celelalte măsuri de ajutor au fost indiscutabil clasificate ca ajutoare de stat, nu a existat niciun motiv pentru a se investiga în continuare.

146. Pentru aceste motive, argumentul Republicii Austria bazat pe Comunicarea privind garanțiile este, în orice caz, inoperant, iar cel de al cincilea motiv trebuie respins în întregime.

93 Acest lucru nu este surprinzător. Problema nu a fost soluționată de Tribunal întrucât nu a fost invocată de Republica Austria.

94 Republica Austria chiar este de acord cu acest lucru la punctul 73 din recursul său.

95 Considerentele (336)-(339) ale deciziei în litigiu.

96 Punctul 3.2(a) din Comunicarea privind garanțiile.

147. De altfel, Comisia și-a exprimat îngrijorarea cu privire la faptul că taxa inițială sugerată de Regatul Unit pentru garanția pentru credite a subevaluat riscul relevant. În consecință, Regatul Unit a ajustat la 295 de puncte de bază rata comisionului pentru garanție (ceea ce reflectă aproximativ un risc de credit BB) și Comisia a concluzionat că această rată ajustată a comisionului a constituit o aproximare corectă a unei rate de piață ipotetice pentru un mecanism de garantare care nu era de fapt oferit pe piață⁹⁷. Această modificare a structurii tarifare ajustate a vizat și preocupările pe care Comisia le-a exprimat cu privire la scadența excepțional de lungă a obligațiunilor care urmau să fie emise⁹⁸.

148. Astfel, problema se reduce la următorul aspect: se poate afirma că există vreo incertitudine reală cu privire la durata garanției, la valoarea împrumutului sau la modul în care a fost calculată rata comisionului? În ceea ce ne privește, nu putem decât să fim de acord cu abordarea Tribunalului, care a respins aceste afirmații⁹⁹.

149. Este probabil suficient să menționăm în acest context că Comisia a avut în față sa dovezi din care a putut concluziona în mod corespunzător că garanția nu a avut o durată nelimitată, ci se referă mai degrabă de plata la timp a principalului și a dobânzii, obligațiunile având o durată de viață medie ponderată de 27,4 ani¹⁰⁰. De asemenea, se poate afirma că Comisia a avut în față o bază motivată pentru a-și justifica concluzia potrivit căreia rata ajustată a comisionului pentru garanția pentru credite ar trebui să fie de 295 de puncte de bază, reflectând astfel atât un rating de credit BB, cât și data de scadență excepțional de lungă a obligațiunilor în cauză¹⁰¹.

150. În aceste împrejurări, ne simțim obligați să observăm că argumentele Republicii Austria privind presupusele incertitudini cu privire la întinderea ajutorului pur și simplu nu sunt întemeiate.

VI. Rezumat

151. În rezumat, concluziile noastre sunt, pe scurt, următoarele:

- (1) Articolul 106a alineatul (3) din Tratatul Euratom precizează că Tratatul Euratom are aceeași poziție ca TUE și TFUE în ceea ce privește dreptul primar al Uniunii.
- (2) În plus, articolul 106a alineatul (3) din Tratatul Euratom prevede că nici TUE, nici TFUE nu pot fi aplicate în sfera Tratatului Euratom în măsura în care aceste dispoziții derogă de la dispozițiile Tratatului Euratom. În consecință, în cazul în care o anumită problemă a fost reglementată în mod exhaustiv sau în mod special printr-o dispoziție din Tratatul Euratom, nu se pune problema aplicării TUE sau a TFUE. În schimb, TUE și TFUE se aplică în toate domeniile de drept al Uniunii care nu au fost reglementate prin Tratatul Euratom.
- (3) În Tratatul Euratom nu există nicio dispoziție care să reglementeze problema ajutoarelor de stat. Având în vedere faptul că Tratatul Euratom este, pe de o parte, doar un tratat special care reglementează un anumit sector și, pe de altă parte, TUE și TFUE au obiective mult mai cuprinzătoare (nu în ultimul rând, funcționarea pieței interne), pare oportun să se aplice normele din cadrul TFUE privind dreptul concurenței și ajutoarele de stat ori de câte ori Tratatul Euratom nu conține norme mai specifice. Pentru aceste motive, articolul 107 TFUE se aplică măsurii de ajutor de stat în cauză.

97 Considerentele (463)-(477) ale deciziei în litigiu; punctele 304 și 305 din hotărârea atacată.

98 Considerentul (472) al deciziei în litigiu.

99 A se vedea, la modul general, punctele 302-322 din hotărârea atacată.

100 Considerentul (432) al deciziei în litigiu.

101 Considerentul (472) al deciziei în litigiu.

- (4) Dispozițiile articolului 1 și ale articolului 2 litera (c) din Tratatul Euratom prevăd în mod necesar dezvoltarea de centrale nucleare. Statele membre au intenționat în mod clar ca Tratatul Euratom să fie un document viu, capabil să se dezvolte organic și să se adapteze la împrejurările contemporane. Rezultă că nu poate fi acceptat argumentul susținut de Republica Austria în sensul că aceste dispoziții din Tratatul Euratom nu acoperă nici construcția de centrale nucleare noi, nici înlocuirea și modernizarea centralelor învechite prin tehnologii mai moderne deja dezvoltate.
- (5) Chiar dacă este adevărat că avantajele energiei nucleare sunt dezbătute aprins în multe state membre, Curtea nu are nici competența, nici legitimitatea democratică pentru a se pronunța cu privire la astfel de probleme. Cu toate acestea, având în vedere că este evident faptul că dezvoltarea energiei nucleare este, astfel cum se reflectă în Tratatul Euratom, un obiectiv clar definit de drept al Uniunii, acest obiectiv nu poate fi subordonat unor obiective diferite (și, la prima vedere, posibil contradictorii) de drept al Uniunii, precum protecția mediului, obiectiv inclus în capitolul XX din TFUE. În plus, modul clar de redactare a articolului 194 alineatul (2) TFUE recunoaște în mod evident dreptul fiecărui stat membru de a alege între diferite surse de energie și „structur[a] general[ă] a aprovizionării sale cu energie”, iar respectivul drept se extinde în mod necesar la dreptul fiecărui stat membru la dezvoltarea energiei nucleare ca parte a surselor sale de alimentare cu energie.
- (6) Contrar opiniei pe care Tribunalul a adoptat-o într-o serie de cauze începând cu Hotărârea Mediaset/Comisia¹⁰², în sensul că orice ajutor de stat aprobat în temeiul articolului 107 alineatul (3) litera (c) TFUE trebuie să servească un „interes comun”, această cerință nu este prevăzută în textul propriu-zis al articolului 107 alineatul (3) litera (c) TFUE, chiar dacă articolul 107 alineatul (3) litera (b) TFUE („[...] proiect important de interes european comun [...]”) menționează acest lucru.
- (7) În consecință, rezultă că nu există nicio cerință ca ajutorul să îndeplinească vreun alt scop în afară de cele specificate la articolul 107 alineatul (3) litera (c) din TFUE. Conform modului său de redactare și poziției dispoziției în cadrul TFUE, pentru a fi compatibil cu tratatul, ajutorul nu trebuie să urmărească nici un „obiectiv de interes comun” și nici un „obiectiv de interes public”. Acesta trebuie doar să „faciliteze dezvoltarea anumitor activități [...] economice” și să nu „modific[e] în mod nefavorabil condițiile schimburilor comerciale într-o măsură care contravine interesului comun”. Astfel, nu poate fi admis argumentul Republicii Austria potrivit căruia Tribunalul a săvârșit o eroare de drept atunci când a declarat că ajutorul trebuie să servească doar un interes „public”, iar nu un interes „comun”, întrucât, în opinia noastră, și contrar punctului de vedere al Tribunalului din hotărârea atacată, niciunul dintre aceste două criterii nu trebuie îndeplinit.
- (8) În orice caz, chiar dacă această evaluare a articolului 107 alineatul (3) litera (c) TFUE este greșită, construcția Hinkley Point C servește un „interes comun” (și, eventual, și un „scop public”) în acest sens, întrucât dezvoltarea centralelor nucleare rămâne un obiectiv esențial al Tratatului Euratom, cu toate că conceptul de energie nucleară este contestat de anumite state membre, precum Republica Austria. Prin acceptarea obiectivelor Tratatului Euratom, acestea și-au făcut astfel cunoscut – cel puțin în principiu – acordul necondiționat pentru dreptul celorlalte state membre de a dezvolta centrale nucleare pe propriile teritorii în cazul în care doresc să facă acest lucru. Un asemenea obiectiv clar definit al tratatului trebuie să fie, aproape prin definiție, capabil să constituie un obiectiv de interes comun în scopul aplicării normelor privind ajutorul de stat.

102 Hotărârea din 15 iunie 2010 (T-177/07, EU:T:2010:233).

- (9) Tribunalul a fost pe deplin în drept să constate că Comisia a beneficiat de numeroase dovezi în sensul că piața fie nu a avut disponibilitatea, fie nici chiar capacitatea să avanseze finanțarea pentru Hinkley Point C în lipsa garanțiilor și a altor forme de ajutor oferite de Regatul Unit. În sensul prezentei cauze este irelevant faptul că s-ar putea să nu existe o disfuncționalitate a pieței în ceea ce privește alte forme de producție de energie electrică. Tribunalul nu a săvârșit o eroare atunci când a concluzionat că producția de energie nucleară a constituit activitatea economică relevantă în sensul articolului 107 alineatul (3) litera (c) TFUE.
- (10) Sarcina Comisiei în cauzele privind ajutoarele de stat este, potrivit articolului 107 alineatele (2) și (3) TFUE, doar aceea de a evalua dacă măsura de stat în cauză „poate fi considerată compatibilă cu piața internă”. Această sarcină constă în esență în a lua în considerare compatibilitatea ajutorului în cauză cu normele privind concurența și piața internă, iar nu, ca atare, cu normele referitoare la mediu. În schimb, orice decizie cu privire la faptul dacă un anumit proiect ar trebui să primească autorizarea corespunzătoare din perspectiva planificării și a mediului este în principiu o problemă de competența autorităților relevante din statele membre, iar nu a Comisiei în cursul aplicării normelor privind ajutoarele de stat.
- (11) Punctul cheie-în ceea ce privește examinarea compatibilității oricărui ajutor cu piața internă în sensul articolului 107 alineatul (3) TFUE este dacă un astfel de ajutor conduce la sau încurajează investițiile în dezvoltarea anumitor activități economice care altfel nu ar avea loc. Nu există nicio distincție *ex ante* între ajutorul pentru investiții și ajutorul de exploatare. Nu numai că o asemenea distincție nu este justificată de o examinare a textului propriu-zis al articolului 107 TFUE, dar orice astfel de distincție ar fi simplistă și ar putea fi eludată prin utilizarea unor tehnici contabile artificiale.
- (12) Este adevărat că măsurile de ajutor în cauză în speță nu sunt limitate la costurile de construcție *per se*, ci includ de asemenea costuri specifice asociate cu furnizarea energiei nucleare, inclusiv costurile de gestionare a combustibilului uzat. Aceste costuri sunt totuși costuri de investiții care trebuie neapărat suportate pentru ca centrala să fie funcțională.
- (13) În împrejurările prezentei cauze, Tribunalul a fost pe deplin în drept să respingă contestația la decizia Comisiei de aprobare a măsurilor de ajutor în cauză acordate de Regatul Unit în ceea ce privește construcția Hinkley Point C.

VII. Concluzie

152. În consecință, în aceste împrejurări, propunem Curții să respingă recursul introdus de Republica Austria împotriva hotărârii Tribunalului.